

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอในบทนี้กล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร และ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเป็นการนำเสนอข้อค้นพบที่ได้จากการวิเคราะห์นวนิยายที่มีตัวละครหลัก หรือ ตัวละครรองที่เป็นคนพิการประเภทต่าง ๆ และการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เขียนนวนิยายที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวข้องกับคนพิการ เพื่อสนับสนุนข้อมูลการวิจัยเชิงเอกสาร ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น เพื่อให้เห็นสถานภาพของคนพิการในสังคมไทยได้ชัดเจน โดยได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อค้นพบตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 5 รายชื่อนวนิยาย จำแนกตามจำนวนหน้าของแต่ละเรื่อง นามปากกาผู้ประพันธ์ และที่พิมพ์

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนหน้า	นามปากกาผู้ประพันธ์	ปีที่ พิมพ์
1.	ตุ๊กตามนุษย์	464	ศรีฟ้า ฤดาวัลย์	2533
2.	ปราสาทมืด	266	จุลลดา ภักดีภูมิรินทร์	2536
3.	ทรายสามสี	770	โสภาค สุวรรณ	2540
4.	บุลลา	554	โสภาค สุวรรณ	2540
5.	คิ่งน้ำค้าง	147	ประภัสสร เสวิกุล	2542
6.	พระอาทิตย์คั่นแรม	269	หมัยกร แสงกระจ่าง	2543
7.	นงน้าทอง	720	โบทัน	2544
8.	ผึ่งนางพญา	589	เกตุวดี	2544
9.	แบ่งฟ้าปันดิน	320	หมัยกร แสงกระจ่าง	2546
10.	แมวดำในสวนสี่ชมพู	214	หมัยกร แสงกระจ่าง	2547

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนหน้า	นามปากกาผู้ประพันธ์	ปีที่ พิมพ์
11.	อันธการ	205	ทมยันตี	2547
12.	ตุ๊กตาไล่ฝน	212	ศักดิ์ สาแก้ว	2550
13.	เด็กชายชนะ	160	อนันต์ ประภาโส	2551
14.	สาปคฤหาสน์	304	โสภี พรธรรมราย	2553
รวม		5,194 หน้า		

จากตารางที่ 5 ผู้วิจัยได้วางแผนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1. อ่านจากหนังสือเสียงระบบเคซีและใช้อุปกรณ์สนับสนุนสำหรับคนสายตาเลือนราง คือ แว่นขยายเลนส์นูน ในการอ่านนวนิยายแต่ละเรื่อง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น จำนวนทั้งสิ้น 5,194 หน้า ใช้เวลาประมาณ 7 เดือน และสรุปเนื้อหาของนวนิยายแต่ละเรื่อง (รายละเอียดในบรรณานุกรม) 2. ทำการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญจากนวนิยายแต่ละเรื่อง โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของคนพิการในนวนิยายแต่ละเรื่อง 3. ทำการทบทวนตรวจทาน ปรับแก้ และจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 โดยทั้ง 3 ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร ผู้วิจัยได้ทำรายงานส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาในทุกขั้นตอน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูลจากนวนิยายร่วมสมัย 14 เรื่อง ที่ตีพิมพ์ระหว่าง ปีพ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2553 ที่มีตัวละครหลักหรือตัวละครรองเป็นคนพิการ ตามลำดับดังนี้

สถานภาพและบทบาทของตัวละครพิการในนวนิยายเรื่องตุ๊กตามนุษย์

สถานภาพของตัวละครพิการ

1. สถานภาพความพิการ ผู้พิการทางสติปัญญา ตัวละครพิการในเรื่องชื่อ รัมณีย์ หรือ เป๊วแหวน มีสถานภาพเป็นผู้พิการทางสติปัญญา จากการมีพัฒนาการทางสมองช้ากว่าเด็กปกติ แต่ไม่ถึงกับเป็นเด็กปัญญาอ่อน เนื่องจากมารดาประสบอุบัติเหตุบาดเจ็บสาหัสและเสียชีวิตระหว่างคลอดบุตร ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาของพยาบาลประจำแคว้นเตอร์หน้าห้องฉุกเฉินในนวนิยายตอนที่ 2 ที่ว่า

“...นางดวงเดือน เอนกไพบูลย์ใช้ไหมคะ เสียชีวิตแล้วค่ะ พอดีเด็กคลอดออกมาพอดี ตอนนี้ศพนางดวงเดือนอยู่ห้องเย็น ส่วนเด็กอ่อนเอนมากค่ะ ต้องเอาเข้าตู้กระจกไว้ก่อน

อยู่ชั้น 3 ค่ะ...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 19-20)

และจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างนววรรณกับพยาบาลในนวนิยายตอนที่ 3 ที่ว่า

“...แกก็แข็งแรงแล้วนี่คะ เห็นไหมคะออกอ้วนกลมสมบูรณ์”

“แต่ดูแกไม่ปกติยังงี้ไม่รู้” นววรรณบ่น

“คุณคุยกับคุณหมอหรือยังล่ะคะ” พยาบาลหัวหน้าห้องถาม หล่อนหมายถึงคุณหมอหัวหน้าแผนกเด็ก

“หมอบอกว่าแกไม่เป็นไร เพียงแต่สมองช้าหน่อย แต่เห็นท่าทางแบบนี้แล้ว บอกตรง ๆ นะคะดิฉันกลัวแกจะเป็นเด็กปัญญาอ่อน” พยาบาลยิ้ม พูดเรียบ ๆ ว่า

“ไม่ถึงขนาดนั้นหรอกค่ะ เพียงแต่ช้ากว่าเด็กทั่วไปเท่านั้นเอง อย่างตอนนี้ที่จริงแกจะหัดคลาน หัดเกาะได้แล้ว แต่ยังไม่ยอมทำอะไรสักอย่างเดียว คุณต้องใจเย็น ๆ หน่อยค่ะ เด็กคนนี้เลี้ยงง่ายออกจะตายไป จับให้อยู่ตรงไหนก็อยู่ตรงนั้นคนเลี้ยงไม่เหนื่อย...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 26)

2. สถานภาพในครอบครัว หลังการเสียชีวิตของพ่อแม่ เป๊วเหว เป็นผู้อยู่ในอุปการะของประวาลและนววรรณ ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาของประวาลในนวนิยายตอนที่ 2 ที่ว่า

“...เวลานี้ถ้าประวาลจะทูลหัวให้อะไรกับใครได้เพื่อผลอย่างเดียวกันคือให้ถูกรอดพ้นคุก เขาเป็นทุนให้ทุกอย่าง เขาจึงหลุดปากออกมาว่า

“ผมจะอุปการะแกเอง...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 20)

และจะเห็นได้จากบทสนทนาของนววรรณในนวนิยายตอนที่ 3 ที่ว่า

“...นววรรณถอนหายใจยาว พูดต่อไปว่า

“กรรมของฉันแท้ๆอยู่ดีๆก็ต้องเอาลูกคนอื่นมาเลี้ยง ต้องเลี้ยงให้ดีด้วยนะ ไม่งั้นลุงมันเอาเรื่องตายเลย...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 29)

และอยู่ในการเลี้ยงดูอย่างหละหลวมตามบุญตามกรรมของศรียาและคนรับใช้อื่น ๆ ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 9 ที่ว่า

“...ถึงแม้ทุกคนในบ้านจะเอ็นดูเป๊วเหว แต่การเลี้ยงดูเป๊วเหวออกจะหละหลวม เพราะต่างคนต่างก็มีงานต้องทำ เป๊วเหวจึงถูกทิ้งให้นั่งอยู่คนเดียวบ่อย ๆ บางครั้งนั่งเล่นอยู่ที่ระเบียง บังเอิญฝนตกศรียาหรือใครวิ่งมาอะละจะงูเข้าไปในห้องไม่ทัน เป๊วเหวก็จะเปียกปอน

บางทีเปียกอยู่นาน เนื่องจากพองหลบเข้ามาแล้ว เขาก็รีบไปทำงานอื่นก่อนลืมเปลี่ยนเสื้อผ้าให้แป้วเหวว...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 92)

3. สถานภาพความเป็นนักเรียน หลังจากเดชมามาเตือนให้นวลวรรณส่งแป้วเหววเข้าโรงเรียนอนุบาล นวลวรรณก็พาเด็กหญิงไปเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลแห่งหนึ่ง แต่เพียงเดือนเดียว ครูก็มารายงานว่าแป้วเหววยังไม่พร้อมจะเข้าโรงเรียน เนื่องจากมีไอคิวต่ำจนเกือบปัญญาอ่อน และไม่ยอมกินข้าวจนครูต้องคอยป้อน ครูจึงแนะนำให้ นวลวรรณส่งแป้วเหววไปอยู่โรงเรียนสำหรับเด็กปัญญาอ่อน แม้แป้วเหววจะมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา ต้องมาอยู่บ้านก่อนและเรียนช้ากว่าเด็กอื่น ๆ แต่เธอก็ยังสามารถดำรงสถานภาพความเป็นนักเรียนเอาไว้ได้ ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 10 ที่ว่า

“...แป้วเหววนั่งรถยนต์ไปเข้าโรงเรียนอนุบาลได้เพียงเดือนเดียว พอมโทรม หน้าจ้อย ในที่สุดครูรายงานมาว่า แป้วเหววยังไม่พร้อมสำหรับการเข้าเรียนและมีไอคิวต่ำมากสำหรับเด็กขนาดนี้ เกือบจะเข้าชั้นปัญญาอ่อน

“แกนั่งเฉย ๆ ทั้งวันล่ะ ไม่พูด ไม่เล่นกับเพื่อน ๆ คนอื่น ๆ เราร้องเขารำ แกก็เฉย แต่ก็ไม่ร้องไห้ไม่กวนอะไร ได้แต่นั่งดูเขา เวลาให้แกทำอะไร แกมักจะช้ากว่าคนอื่นมาก ที่แย่ก็คือแกไม่ค่อยกินข้าวล่ะ บางทีต้องป้อน” คุณครูสายหน้าช้า ๆ “ดิฉันก็ไม่ทราบว่แกเป็นอะไร แต่อาจารย์ใหญ่ท่านว่าเด็กยังไม่พร้อม หรืออาจจะมึนบางสิ่งบางอย่างผิดปกติในตัวแก บางทีอาจต้องส่งไปทางโน้น โรงเรียนสำหรับเด็กปัญญาอ่อน...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 97)

4. สถานภาพความเป็นญาติ แป้วเหววมีสถานภาพเป็นญาติกับครอบครัวของเดช โดยมีศักดิ์เป็นหลานสาวของเดชและลัดดา และเป็นลูกพี่ลูกน้องของโต ด้อย เต้า และคู่ ลูกของเดชและลัดดา ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างแป้วเหววกับโตในนวนิยายตอนที่ 22 ที่ว่า

“...มาตั้งแต่เมื่อไหร่กันนี่” แป้วเหววยิ้มหวานเช็ดมือกับผ้าที่แขวนอยู่ ตอบว่า

“มาเมื่อเช้านี้ค่ะ ป้าบอกว่าป้ามีลูกสี่คน พี่โต พี่ด้อย พี่เต้า แล้วก็น้องคู่”

“ยังเหลืออีกสองคนยังไม่กลับจากโรงเรียน” ดิฉันหันไปตะกั้มน้องชายเล่นเบา ๆ คู่ สะบัดศอกถองกลับ...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 210)

5. สถานภาพเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ด้วยความที่แป้วเหววมีหน้าตาสวยถูกใจปัญญาเจ้าของโรงแรมชื่อดังแห่งหนึ่ง ปัญญาจึงแนะนำให้ปวิศไปเจรจากับนวลวรรณให้แป้วเหววออกจากโรงเรียนมาทำงานเป็นพนักงานต้อนรับที่โรงแรมของเขา ทำให้แป้วเหววลี้ลุกลนสถานภาพความเป็นนักเรียน และได้รับสถานภาพใหม่คือ การเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของโรงแรม ดังจะเห็นได้จากความคิดของปวิศในนวนิยายตอนที่ 33 ที่ว่า

“...เขาขับรถมาถึงโรงแรมใหญ่ เพิ่งสร้างมาไม่กี่ปี กำลังอยู่ในระยะประชาสัมพันธ์ แข่งขันกับโรงแรมเก่า ๆ อย่างเต็มที่ นาย โยงหรือปญญาเป็นผู้จัดการฝ่ายประชาสัมพันธ์ที่นี่ ไอ้โยง มันอยากได้ยายแป้วเหวมาทำงานที่นี้หนักหนา ปวียังนึกไม่ออกว่ามันจะใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง กับผู้หญิงที่สวยแบบตุ๊กตาอย่างแป้วเหว...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 314)

6. สถานภาพนางเอกละครการกุศล จากการที่ฉันทพิศสมได้พบกับแป้วเหวที่โรงแรมของปญญา และเห็นว่าความสวยของแป้วเหวเข้าตา ฉันทพิศสมจึงชักชวนแป้วเหวมาเป็นนางเอกละครการกุศล ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างปญญากับปวิศในนวนิยายตอนที่ 37 ที่ว่า

“...เฮ้ย ผู้ปกครอง เด็กลื้อตอนนี้อยู่บ้านอาอ้วเขาขอยืมไปเป็นนางเอกละครกิตติมศักดิ์หาเงินก่อตั้งมูลนิธิอะไรไม่รู้”

“คุณอาปญจะนะรี”

“บ้านอาปญจะ แต่คนยืมคืออาพิศ เขายืมไปแต่วันนี้ เมื่อวานแป้วเหวไม่ได้เล่าให้ลื้อฟังอะ”

“เปล่าเด็กนั่นถ้าไม่ถามเขาก็ไม่เล่า”

“เมื่อวานนี้อ้วผ่านไปทางโน้นก็เลยรับกลับมาด้วย แต่วันนี้เขาขอตัวไว้ถึงคำ ไปบ้านอาทานกันไหมละ หรือจะให้ทางโน้นเขาเอารถไปส่งกลับบ้านว่าไงจะผู้ปกครอง...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 343)

7. สถานภาพนางแบบ หลังจากแป้วเหวได้เป็นนางเอกของละครการกุศล เด็กสาวจึงได้ถ่ายแบบขึ้นปกนิตยสารรายปักษ์ฉบับหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 45 ที่ว่า

“...พินิจเดินเลยเข้าไปในห้องส่วนตัวเพื่ออาบน้ำก่อนกินอาหารค่ำ ส่วนชายาเดินไปชะ ไรกดูบัว สั่งเรื่องอาหารสำหรับตอนค่ำและตอนเช้า แล้วก็เดินกลับมาที่ห้องนั่งเล่น เปิดโทรทัศน์ เพราะเคยมือและเคยชินมากกว่าจะตั้งใจดู เปิดแล้วก็ไม่ได้สนใจ ลงนั่งหยิบนิตยสารประเภทแมกกาซีนรายปักษ์ที่ซื้อติดมือขึ้นมาดูอดคิดก็ชะงัก เกือบจำไม่ได้ว่าเป็นเด็กแป้วเหวคนนั้นนั่นเอง เพราะไม่คาดฝันหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งก็คือ ภาพนั้นดูสวยงามบริสุทธิ์ผุดผ่องกว่าตัวจริงด้วยเครื่องแต่งกายชุดขาวบางเบาเหมือนห่อหุ้มด้วยปุยเมฆสีขาว กลางท้องฟ้าสีคราม และด้วยวิธีการแต่งหน้าที่ทำให้ดูอ่อนใสกระจ่าง...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 420)

บทบาทของตัวละครพิการ

1. การมีพัฒนาการทางสมองช้ากว่าเด็กปกติ ทำให้แป้วเหวมีพฤติกรรมมักอยู่หนึ่ง ๆ มีการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส แต่สมองมิได้เรียนรู้อะไร ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 4 ที่ว่า

“...เด็กหญิงยกมือสองมือรับมาแล้วปล่อยให้มือตกลงตรงหน้า นัยน์ตาลมดำเหมือนลูกหว้าสุกอม จ้องมองคู่มือสี่สายนุชฉาด จ้องนิ่งอย่างนั้น นัยน์ตาแสดงว่ารับรู้ ทว่าดูเหมือนจะปราศจากแววอยากรู้โดยสิ้นเชิง...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 37)

แม้ว่าแป้วแห้วจะอายุสองขวบแล้ว เด็กหญิงก็ยังไม่หัดพูด ไม่ร้องไห้ ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างป้าแจ่มกับศรียาที่ว่า

“...ไฉนนั้นะไม่เปล่งอะไรหรอก เด็กอื่น ๆ เป็นแบบนี้ก็มี กินเข้าไปจนอ้วกเรื่องของความตะกละนะ ที่แป้วแห้วเปล่งนะมันอยู่ตรงที่ท่าทางพิลึกๆบอกไม่ถูก อายุก็ตั้งเกือบสองขวบแล้วมั้ง ไม่อะ ไม่อะ ไม่จะไม่จำเอาเสียเลย”

“น้ำอะไรเขว่าเด็กปากหนักพูดซ้ำ”

“ไม่ใช่ปากหนักหรอก เด็กปากหนักขนาดไหนก็ต้องร้องไห้ ร้องอะไรโวย ๆ วาย ๆ บ้างนี่มาอยู่ที่เดือนแล้ว” ป้าแจ่มทำมือนับเดือนไล่ มกรร กุมภ มีนา เมษาแล้วก็ว่าเรื่อยไป จนครบ กุมภพันธุทานว่า

“เอ้อเฮอ! เผลอเป็นเดือนสิบสี่เดือน มันก็ตั้งปีกว่าแล้ว เกือบสองขวบแล้วจริง ๆ ว่าไปอีกที่เด็กขนาดนี้บางคนก็ยัง ไม่เดิน ยังไม่พูดมีถมไป” ศรียาว่า หยิบน้ำตาลปึกในโหลบนโต๊ะริมฝา ขึ้นมาใส่ปาก แล้วก็เลยบิป้อนแม่หนูด้วย...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 39)

แป้วแห้วไม่สามารถหยิบจับอะไรรับประทานด้วยตนเองได้ ดังจะเห็นได้จากฉากที่ป้าแจ่มหยิบเตงกวาให้แป้วแห้ว ในนวนิยายตอนเดียวกันที่ว่า

“...หญิงสูงวัยหยิบเตงกวาที่ปอกแล้วยัดใส่มือกำเอาไว้ เด็กหญิงก็ทำอย่างนั้น ป้าแจ่มจึงยกมือขึ้นให้เด็กกินเตงกวา เด็กหญิงกัดเข้าไปคำหนึ่งเคี้ยวกลืน แต่พอป้าแจ่มปล่อยมือ มือหล่อนก็กลับตกลงไปทว่ายังกำเตงกวาแน่น แน่นจนเตงกวาแหลก ป้าแจ่มมองดูเด็กหญิงอย่างอัศจรรย์ใจ แปลกจริง ๆ เด็กอายุขนาดนี้ยังหยิบอะไรกินเองไม่ได้ เหมือนดั่งกับว่าเพิ่งมีอายุสี่ถึงหกเดือน...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 41-42)

2. การมีพัฒนาการทางภาษาแตกต่างจากเด็กปกติ แป้วแห้วพูดได้ช้ากว่าเด็กปกติ โดยหัดพูดเป็นคำ ๆ ตอนอายุสี่ขวบ แม้จะพูดได้แล้วแต่การใช้ภาษาก็ยังคงซ้ำ ติดอ่าง อีกอีก เมื่อถูกดูหรือถูกเร่งจะพูดไม่ออก ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 10 ที่ว่า

“...แป้วแห้วพูดได้ตั้งแต่เมื่อปวยเป็น ใช้สูงสองปีมานี้แล้ว แต่ก็พูดไม่เหมือนเด็กอื่น ๆ ที่แรกก็หลุดปากออกมาเป็นคำๆอยู่นาน ต่อมาจึงพูดได้ยาวขึ้น ทว่าก็ติดอ่าง อีก ๆ อีก ๆ ยิ่งถ้าถูกดูหรือถูกเร่งยิ่งจะอะ อึกอึก แล้วเลยพาลพูดไม่ออกเอาเลย...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 96)

3. การมีปมด้อยจากการเรียนหนังสือซ้ำชั้น นอกจากการเรียนหนังสือซ้ำชั้นจะทำให้แป้วแห้วเรียนช้ากว่าเด็กคนอื่น ๆ แล้ว ยังทำให้เด็กหญิงเกิดปมด้อย จากการถูกเพื่อน ๆ ที่โรงเรียน

และนวลวรรณดูถูกว่าเธอ โง่ ดังจะเห็นได้จากความคิดของสมศักดิ์คนขับรถในนวนิยายตอนที่ 12 ที่ว่า

“...เด็กคนนี้จะว่าปัญญาอ่อนก็ไม่ใช่ ร่างกายภายนอกดูสะอาดสวยงามทุกส่วน ไม่ว่าจะเป็น เป็นผิวพรรณ หน้าตา สวยเหมือนเทวดาช่วยกันปั้น แต่ทำไมถึงได้เรียนหนังสือแย่มาก ดกชั้น ประถมหนึ่งอยู่ได้ถึงสองปีซ้อน คุณนายถึงกับเอ่ยปากว่า

“ทำไมมันถึงได้โง่อย่างงี้วะ...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 116)

และจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างแป้วแหวกกับชรินทร์ชาติในนวนิยายตอนที่ 14 ที่ว่า

“...แป้วแหวกต้องขยันหน่อยสิ ต้องทำการบ้านรู้ใหม่ อีกหน่อยก็เก่งเอง แป้วแหวกเรียน ถึงชั้นไหนแล้วละ”

“ป.หนึ่งค่ะ”

“เมื่อปีที่แล้วก็เรียน ป.หนึ่ง แป้วแหวกจำไม่ได้ละกระมัง ที่จริงแป้วแหวกต้องเรียน ป. สองแล้ว”

“ป.หนึ่งค่ะ” เด็กหญิงย้ำเสียงเรื่อย ๆ

“คุณครูเขาให้หนูอยู่ป.หนึ่งอีก...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 139)

และจะเห็นได้จากบทสนทนาของแป้วแหวกในนวนิยายตอนที่ 17 ที่ว่า

“...แป้วสวยไซ้ใหม่ป้อหล่อ ใครๆเขาชอบชมว่าแป้วสวย แต่เขาก็ว่าแป้วเหมือนกัน เขา ว่าแป้วโง่” สีหน้าหล่อ่นสลดลง แต่เป็นเพียงชั่วประเดี๋ยวเดียวก็กลับเบิกบานสดใสเหมือนเดิม” หล่อนกอดป้อหล่อแนบแน่นกว่าเก่า

“ป้อหล่อว่าแป้วโง่ใหม่ ป้อหล่อ” คราวนี้หล่อนได้ยินเสียงกระซิบกระซาบกับหัวใจ ของหล่อน

“โง่สิ แป้วแหวกโง่”

“ป้อหล่อ ป้อหล่อ” เสียงแป้วแหวกเสียวอกเสียวใจ หน้าตาลับสลดลงไปอีก...”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 164)

4. พฤติกรรมการติดตุ๊กตา ตั้งแต่เล็ก อายุห้าหกขวบมาจนอายุสิบสองขวบ แป้วแหวกมี พฤติกรรมติดตุ๊กตาป้อหล่อ และมักจะอุ้มไปในที่ต่าง ๆ และคุยกับตุ๊กตาเสมอ เพราะคิดว่าตุ๊กตาเป็น เพื่อนของเธอ ทำให้เธออบอุ่นใจ ดังจะเห็นได้จากความคิดของศรีฟ้าในนวนิยายตอนที่ 17 ที่ว่า

“...จะผัดกันนิคก็ตรงที่เห็นไอ้แป้วมันผูกกับนังป้อหล่อมามากหลายปีติดตั้งแต่ยังเป็นเด็ก เล็ก ๆ จนกระทั่งโตจะเป็นสาวอยู่ร่มร้อ...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 165)

5. ความถนัดในการทำงานบ้าน แม่แป้วแหวกจะมีข้อจำกัดทางสติปัญญา แต่ในการ ทำงานบ้านศรีฟ้าสอนให้เธอจนคล่องแคล่ว ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 20 ที่ว่า

“...ถึงความจำในด้านหนังสือหนังหาจะไม่ดี แต่แป้วแหวกก็ชอบงานบ้านงานเรือนและทำได้เรียบร้อยตามที่ครีาสอน ตั้งโต๊ะเหมือนอย่างทุกวันเป็น ชักผ้าเป็นอย่างสะอาดด้วย ไม่ใช่สักแต่ว่าขยำ ๆ อย่างเดียวเท่านั้น ที่ทำไม่ได้คือรีดเสื้อ รีดตรงนั้นยับตรงนี้ทุกทีไป...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 190)

6. การไม่รู้จักรหวงแหนสิ่งของ แป้วแหวกไม่รู้จักรหวงแหนสิ่งของที่เป็นของตนเอง ดังจะเห็นได้จากการที่สนใจเปิดตู้เสื้อผ้าและขอเสื้อตัวหนึ่งจากแป้วแหวก และเธอก็ยกให้ง่าย ๆ ดังจะเห็นได้จากการที่แป้วแหวกยกเสื้อให้สนใจ ในนวนิยายตอนที่ 20 ที่ว่า

“...ขอเราได้ไหมละเสื้อตัวนี้นะ” แป้วแหวกเลิกคิดถึงคำศัพท์ที่ครูสอน คิดมากแล้วมันปวดหัวทุกที ซึ่งหล่อนไม่เคยรู้เหตุผลของอาการดังนี้ แม้แต่ตนเองก็ได้แต่สันนิษฐานว่า เป็นข้อบกพร่องของการสับสนคิดโลดโผนขึ้น ไปเลี้ยงสมอง

“สนใจชอบเธอ” แป้วแหวกยิ้ม ความรู้สึกหวงแหนสิ่งของยังไม่เคยเกิดขึ้นกับหล่อน ยิ่งเห็นสนใจใส่เสื้อสีขาวมอ ๆ ก็ยิ่งรู้สึกอยากให้เขาใส่เสื้อสวย ๆ เหมือนหล่อน ถามย้ำอีกว่า

“ชอบเธอ”

“อ้อ ขอได้ไหม แป้วมีเสื้อสวย ๆ อีกตั้งเยอะแยะ อีกหน่อยคุณนายเขาก็คงซื้อให้แป้วใหม่”

“เอาไปเถอะ แป้วให้...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 195-196)

7. การไม่รู้จักรักความโกรธ แป้วแหวกไม่เคยโกรธใคร แม้จะถูกกระทำจากนวลวรรณและบรรดาคนรับใช้ แต่เธอก็แสดงปฏิกิริยาอึ้งเมื่อได้รับคำพูดว่ากล่าว อึ้งหวนเมื่อได้รับคำชม ดังจะเห็นได้จากความคิดของนวลวรรณในนวนิยายตอนที่ 19 ที่ว่า

“...เด็กคนนี้นั้นเป็นอะไรของมัน จะว่าไม่มีชีวิตจิตใจก็ได้ ของสวยของงามรู้จักรัก รู้จักชอบ ถูกดุก็หน้าสลดไปได้เหมือนกัน แต่ก็ไม่รู้จักรโกรธ ไม่รู้จักร้องไห้ แปลกแท้ ๆ...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 180)

8. ความอ่อนต่อโลก ทั้งที่แป้วแหวกอายุสิบห้าสิบหกปีแล้ว แต่เธอก็ยังไม่รู้จักปกป้องตัวเองให้พ้นจากการกลั่นแกล้งของโตและกลับรู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดา ดังจะเห็นได้จากฉากที่เต้าเข้ามาเห็นโตกำลังกอดแป้วแหวกไว้บนตักและใช้จูมูกกับแก้มของเธออยู่ในนวนิยายตอนที่ 24 ที่ว่า

“...พอเห็นเต้าผลักประตูพรุดเข้าไป คลุกก็ตกใจลุกขึ้น ส่วนแป้วแหวกยังหัวเราะคิก ๆ หน้าตาไม่ผิดปกติ เพราะยังไม่รู้เรื่องราว ความรู้สึกยังไม่สาวพอที่จะเกิดอารมณ์กับการสัมผัสของบุรุษเหมือนเด็กที่ถูกพี่ชายกอดจูบธรรมดา ๆ...” (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2533, หน้า 224)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานภาพและบทบาทของตัวละครพิการในนวนิยายเรื่อง ดังตามนุษย์

1. การเสียชีวิตของมารดาระหว่างคลอดบุตร ส่งผลให้ตัวละครพิการกลายเป็นผู้พิการทางสติปัญญา มีพัฒนาการทางสมองและพัฒนาการทางภาษาช้ากว่าเด็กปกติ ทำให้ตัวละครพิการ

เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ช้ากว่าเด็กปกติทำให้ต้องเรียนหนังสือซ้ำชั้นจนเกิดเป็นปมด้อยขึ้นในจิตใจ การมีพฤติกรรมติดตัวติดตาตั้งแต่เล็กจนโต การไม่มีความรู้สึกละบางอย่างของคนปกติมี เช่น ความโกรธ ความหวงแหนสิ่งของ และความอ่อนต่อโลก เป็นต้น

2. การทำสัญญาับอุปการะ การที่ปวิศัษณ์รณอนันต์และดวงเดือนจนทั้งคู่เสียชีวิต เศษซึ่งเป็นลูกเขยและทนายความจึงทำสัญญาผูกมัดให้ประวาลและนวลวรรณอุปการะตัวละคร พิกการ เพื่อแลกกับการที่ปวิศัษณ์ไม่ต้องไปอยู่ในสถานกักกัน ส่งผลให้ตัวละครพิกการมีสถานภาพเป็นผู้ อยู่ในความอุปการะของประวาลและนวลวรรณ

3. การแะเวียนมาดูแลหลานสาว การที่เศษแะเวียนมาดูแลหลานสาวเป็นครั้งคราวและ เดือนให้นวลวรรณนำตัวละครพิกการไปเข้าโรงเรียน ส่งผลให้ตัวละครพิกการมีสถานภาพความเป็น นักเรียน

4. การเป็นลูกของดวงเดือน การที่ตัวละครพิกการเป็นลูกของดวงเดือน น้องสาวคนเดียว ของลัดดา ซึ่งเป็นภรรยาของเศษ ส่งผลให้ตัวละครพิกการมีสถานภาพเป็นญาติกับครอบครัวของเศษ

5. การมีรูปลักษณะภายนอกที่ดี จากการที่ตัวละครพิกการเป็นคนหน้าตาสะอาดสวย ผิวพรรณ ดี สะอาดตาผู้พบเห็น ส่งผลให้ตัวละครพิกการมีสถานภาพเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ นางเอก ละครการกุศล และนางแบบขึ้นปกนิตยสารรายปักษ์

ภาพสะท้อนสถานภาพในสังคมไทย

สถานภาพผู้พิการทางสติปัญญา นวนิยายเรื่อง ตุ๊กตามนุษย์ สะท้อนให้เห็นสถานภาพ ทางสังคมของผู้พิการทางสติปัญญา ที่ต้องกลายเป็นเด็กกำพร้า และอยู่ในความอุปการะของผู้อื่นที่ มิใช่พ่อแม่ แม้ว่าผู้พิการจะมีรูปลักษณะภายนอกที่ดีมาตั้งแต่เล็ก แต่การมีพัฒนาการทางสติปัญญาช้า ทำให้ผู้พิการทางสติปัญญาเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ช้ากว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการ ทางสมอง ร่างกาย และการใช้ภาษาของเด็ก การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ส่งผลให้เกิดปมด้อยมากกว่า ปมเด่นคือ 1. การถูกรังแกจากผู้อื่น 2. การเรียนซ้ำชั้น ซึ่งทำให้ผู้พิการเองเกิดปมด้อยในจิตใจ 3. ความอ่อนต่อโลก ทำให้คนพิการไม่รู้เท่าทันคนปกติบางคนที่ย่อยแะจะเอาไร้ดเอาเปรียบ แต่ อย่างไรก็ตาม ความที่ผู้พิการทางสติปัญญาส่วนหนึ่ง ไม่รู้จักความโกรธ ความหวงแหนสิ่งของ ไม่ร้องไห้ มีจิตใจที่บริสุทธิ์ก็ทำให้คนในสังคมที่มีจิตใจดี เกิดความเวทนาสงสาร เอื้อเอื้อนดู และ หากคนปกติในสังคมเห็นคุณค่าของผู้พิการทางสติปัญญา ได้รับโอกาสทางสังคมให้สามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่น ในตำแหน่งงานที่เหมาะสมกับลักษณะความพิการ ก็จะทำให้คนพิการสามารถ ก้าวหน้าในหน้าที่การงานได้

สถานภาพและบทบาทของตัวละครพิการในนวนิยายเรื่อง ปราสาทมืด

1. สถานภาพความพิการ ผู้พิการซ้ำซ้อน ตัวละครพิการจากเรื่อง ปราสาทมืด เป็นตัวละครรองชื่อ คุณแจ้ว อายุ 14 ปี แต่มีร่างกายเล็กเท่ากับเด็กอายุประมาณสิบปี ตัวละครพิการมีสถานภาพเป็นผู้พิการซ้ำซ้อน คือ เป็นผู้พิการทางการเคลื่อนไหว ใช้รถเข็นล้อเลื่อนเป็นกายอุปกรณ์ที่สำคัญ และเป็นผู้พิการทางการได้ยิน ไม่สามารถสื่อสารทางการพูดกับบุคคลอื่นได้ การสื่อสารกับบุคคลอื่นจึงใช้การเขียนคำบนแผ่นหลังของบุคคลที่ตัวละครต้องการสื่อสารด้วย และเขียนตัวหนังสือให้บุคคลอื่นอ่าน ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างภะรดกับหม่อมเจ้าหญิงอุมารังษิในตอนที่ 2 ของนวนิยายที่ว่า

“... ถ้าหากว่าเธอไม่แน่ใจว่าจดหมายที่เธอจะ ไป และถ้าเธอไม่คิดว่าลักษณะอย่างฉันจะเป็นคนดัมมมนุษย์ ฉันคิดว่าฉันมีงานอย่างหนึ่งซึ่งเธออาจจะทำได้” เขาหยุดเว้นระยะเล็กน้อย “ฉันมีน้องสาวอยู่คนหนึ่ง แกเป็นง่อยและเป็นใบ้มาแต่แรกเกิด ฉันเคยคิดจะหาครูมาสอนหนังสือสอนการฝีมือและพูดจาปลอบ โยนเป็นเพื่อนแก แต่ก็ไม่สำเร็จเพราะไม่มีใครยอมเป็นครูสอนคนใบ้พิการ มีหน้าจ้ำอยู่ตามป่าตามดงเสียด้วย ฉันเชื่อว่าแกจะสอนไม่ยากนัก เพราะสมองแกไม่ได้พิการไปด้วยหูแกก็ไม่ตึงมาก พูดกันขนาดธรรมดาแกก็ได้ยิน ฉันสงสัยว่าแกอยากให้มีคนใจดีอยู่ใกล้ๆ แก คอยพูดจากับแกและต้องเข้าใจแกด้วย เธอคิดว่าเธอพอจะทำได้ไหม?” เขามองดูท่าทางลงเลขของอุมารังษิณีคนหนึ่ง “เธอลังเลเพราะเธอไม่ไวใจฉัน หรือลังเลเพราะไม่แน่ใจว่าจะทำได้...” (จุลดา ภักดีภูมิทร์, 2536, หน้า 14-15)

และจะเห็นได้จากฉากที่ภะรดเข็นรถเข็นรพาคคุณแจ้วมายังห้องนั่งเล่นในนวนิยายตอนที่ 3 ที่ว่า “... อุมารังษิณีเสด็จล่าประตูล้อมห้องนั่งเล่น ก็พอดีกับที่ภะรดเข็นรถสองล้อแบบหมุนเองได้ สำหรับคนพิการเข้าประตูอีกทางหนึ่งมาพอดี ท่านหญิงชะงักเล็กน้อย สายเนตรจับจ้องอยู่ที่ร่างเล็กกระซ้อยร่อยบนรถเข็น ร่างนั้นน่าจะเป็นเด็กหญิงอายุ 10 ขวบ แทนที่จะเป็นร่างของเด็กสาวในวัย 14 ผิวขาวผุดผ่อง ใบหน้าอ่อนดูไร้เดียงสา ดวงตากกลมโตมีแวว โศกแสดงว่าเป็นคนอาภัพ แตรัมฝีปากขมิ้มละ ไม่อยู่เสมอ...” (จุลดา ภักดีภูมิทร์, 2536, หน้า 24)

2. สถานภาพทางครอบครัว ตัวละครพิการมีสถานภาพเป็นลูกสาวของนายเทพกับแม่ทิพ เป็นน้องสาวของนายแพทย์ภะรด เป็นเจ้านายของคนรับใช้ คือ นายมัน นายมิ่งและนายเมือง ดังจะเห็นได้จากข้อความในตอนที่ 6 ของนวนิยายที่ว่า

“...นายมันนั่งมองดูความสนิทสนมระหว่างนายสาวเล็กของแกกับคุณอูมาอย่างตื้นตัน เมื่อแกลอยออกมาจากห้อง น้ำตาของนายมันกลอเบ้าตา แกบอกไม่ถูกว่าแกมีความรู้สึกอย่างไรต่อภาพที่ผ่านสายตาของแกมาแล้ว แกดีใจที่คุณแจ้วของแกมีความสุขแจ่มใสขึ้น แต่ก็อดสังหรณ์ใจ

ไม่ได้ว่าสักวันหนึ่ง “คุณอูมา” ก็คงต้องจากไป ทั้งคุณแจ้วไว้กับความเศร้าอย่างเดิม...”

(จุลดา ภักดีภูมินทร์, 2536, หน้า 79)

และจะเห็นได้จากความคิดของอูมารังมิในนวนิยายตอนที่ 20 ที่ว่า

“...พระทัยหนึ่งไม่อาจจะปลงใจเชื่อได้ว่า ละครเป็นบุตรของแม่ทิพ หญิงชราวิกลจริต แต่เมื่อพิจารณาอีกครั้งมันน่าจะเป็นไปได้ ทั้งคำพูดก็ยืนยันอยู่ ถ้าเช่นนั้นแม่ทิพหรือคุณทิพก็คงจะเสียดิเพราะถูกพรากจากคนที่ท่านรักคือนายเทพ และขณะถูกพรากไปคงมีจิตคิดหือไปด้วยคือคุณแจ้ว...” (จุลดา ภักดีภูมินทร์, 2536, หน้า 239)

3. สถานภาพความเป็นลูกศิษย์ คุณแจ้วมีสถานภาพเป็นลูกศิษย์ของหม่อมเจ้าหญิงอูมารังมิ หรือ ครูอูมา โดยคุณแจ้วเรียนหนังสือและฝึกฝนทำงานฝีมือกับหม่อมเจ้าหญิงอูมารังมิ ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 4 ที่ว่า

“...ตอนหัวค่ำวันนั้นก็เช่นกัน ภายในห้องนั่งเล่นอันกว้างใหญ่สว่างไสวด้วยตะเกียงเจ้าพายุถึง 2 ดวง ชายหนุ่มผู้เป็นประมุขหนึ่งครั้งนอนคร่ำอ่านหนังสืออยู่บนเก้าอี้โยกตัวใหญ่ อูมารังมิประทับอยู่บนเก้าอี้นวมอีกตัวหนึ่งไม่ไกลนัก มีคุณแจ้วถักผ้าพันคออยู่ใกล้ ๆ ก็ญานั่งอ่านหนังสืออยู่ข้างบานประตู ซึ่งนางแซมกำลังพึงหลังจับพลูเงียบ ๆ

“แจ้วจ๋า ถักอะไรนะ” เสียงละครร้องถามดัง ๆ มาจากที่ของเขา เด็กหญิงยิ้ม วางผ้าพันคอลงบนตัก หมุนรถเข้าไปหาพี่ชายอย่างรวดเร็ว เมื่อถึงก็ส่งผ้าพันคอให้เขา

“ผ้าพันคอหรือจ๊ะ สวยจริง แจ้วถักให้ใคร?” คุณแจ้วชี้หน้าอกพี่ชาย ละครยิ้มเล็กน้อย เมื่ออยู่กับน้องสาวผู้พิการ ดูดวงหน้าของเขาค่อยคลายความเคร่งขรึมเย็นชาลงบ้าง แม้จะไม่มากนัก แต่ก็ทำให้อูมารังมิสบายพระทัยขึ้นอย่างประหลาด ดวงตาเขาเท่านั้นที่ไม่ยอมแสดงความรู้สึกอะไรออกมาเสียเลย เป็นดวงตาที่ประหลาดที่สุดที่อูมารังมิเคยพบมา

“ให้พี่รี ชอบใจมากจ๊ะ” พุดพลางหยิบไหมพรมสีเทาขึ้นมาพิจารณา

“อีกกี่วันพี่ถึงจะได้พันจ๊ะ” คุณแจ้วชูมือขึ้น 7 นิ้ว

“อีกตั้ง 7 วันเชียว” พี่ชายอุทาน คุณแจ้วหัวเราะอย่างน่าเอ็นดู ตากลม โสกมองพี่ชายเต็มไปด้วยความรักใคร่

“แจ้วเขียนหนังสือเก่งแล้วหรือยังจ๊ะ”

เด็กหญิงพยักหน้าอย่างภาคภูมิใจ ล้วงกระเป๋าเสื้อหลวม ๆ หยิบดินสอกับเศษกระดาษแผ่นหนึ่งออกมา ก้มหน้าลงเขียนอยู่สักครู่ใหญ่ก็ส่งให้พี่ชาย ละครรับมาดูลายมือบรรจงตัวโตแบบคนเพิ่งหัดเขียน ปรากฏข้อความว่า

“คุณพี่ละคร คุณแจ้ว ครูอูมา...” (จุลดา ภักดีภูมินทร์, 2536, หน้า 33)

4. การสิ้นสุดของทุกสถานภาพ ในตอนที่ 21 ของเรื่อง ตัวละครพิการได้ล้มป่วยและเสียชีวิตลง ทำให้เกิดการสิ้นสุดของสถานภาพ เนื่องจากตัวละครพิการมิได้เกี่ยวข้องกับสัมพันธกับบุคคลอื่นอีกต่อไป ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างวิญญู พระองค์เจ้าวิศัลย์เทวัญ และหม่อมเจ้าชายพงศอิศราที่ว่า

“...ไปพร้อมวิญญูดีแล้ว ท่านพงศ์ พี่จะไปกับเธอ เออ แล้วน้องสาวหมอกระดเป็นอย่างไรบ้างหายดีแล้วหรือ?”

“ตายพะยะค่ะ ตายหลังจากท่านหญิงเสด็จมาถึงเพียงวันเดียว” พูดต่อไปว่า “ดูท่านหญิงจะรักมากพะยะค่ะ รับสั่งถึงทรงกรรแสง ท่านเล่าว่าก่อนจะขาดใจ หมอกระดอุ้มเอาไว้ มือหนึ่งกอดคอพี่ชาย อีกมือหนึ่งกอดหัดด์ท่านหญิงจนสิ้นใจ หมอกระดเองก็แย้ หน้าปกดิเลยอยู่แล้ว ยิ่งเลยเหมือนไม่มีชีวิตจิตใจ...” (จุลดา ภักดีภูมิรินทร์, 2536, หน้า 248)

บทบาทของตัวละครพิการ

1. การได้รับการศึกษาเบื้องต้น ก่อนหน้าที่คุณแจ้วจะได้เรียนหนังสือกับอุมารังษิณั้น เธอสามารถอ่านหนังสือได้แล้ว แต่ยังไม่สามารถเขียนหนังสือได้ ดังจะเห็นได้จากฉากที่อุมารังษิณพบคุณแจ้วครั้งแรกในห้องนั่งเล่นในตอน ที่ 3 ของนวนิยายที่ว่า

“...คุณแจ้วอ่านหนังสือได้บ้างไหมคะ” เด็กหญิงพยักหน้าอีกครั้ง หยิบหนังสือได้แพร่ละออกส่งให้อุมารังษิ 2 เล่ม ท่านหญิงพลิกหนังสือดูเล่มหนึ่งเป็นนิยายกริมม์ พิมพ์ด้วยภาษาไทยตัวโตอีกเล่มหนึ่งเป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษตั้งแต่เอถึงแซด พิมพ์งดงามสำหรับให้เด็กนักเรียน

“คุณพี่สอนคุณแจ้วหรือคะ?”

คุณแจ้วพยักหน้า

“เขียนหนังสือได้ไหมคะ?” คราวนี้คุณแจ้วสั่นศีรษะ อุมารังษิยิ้ม ลูบมือแบบบางด้วยความเอ็นดู...” (จุลดา ภักดีภูมิรินทร์, 2536, หน้า 25)

2. ความสามารถอันเกิดจากการได้รับการฝึกฝน ตัวละครพิการได้รับการฝึกฝนให้ทำงานฝีมือและงานศิลปะ โดยอุมารังษิสอนให้คุณแจ้วถักผ้าพันคอให้กระด พี่ชายของเธอ และสอนให้เธอวาดรูป ดังจะเห็นได้จากฉากที่หม่อมเจ้าหญิงอุมารังษิกำลังสอนคุณแจ้ววาดรูปในตอน ที่ 3 ของนวนิยายที่ว่า

“...ในตอนเที่ยง ขณะที่อุมารังษิกำลังสอนคุณแจ้วให้วาดรูปแจกันบนโต๊ะ หญิงผู้หนึ่งก็ก้าวเข้ามาในห้องเงียบ ๆ ...” (จุลดา ภักดีภูมิรินทร์, 2536, หน้า 26)

3. ความมีจิตใจอ่อนโยน คุณแจ้วมักจะยิ้มแย้มกับบุคคลอื่นเสมอ มีจิตใจบริสุทธิ์ อ่อนโยน ไม่เคยรู้ว่ความโกรธเป็นอย่างไร ดังจะเห็นได้จากฉากที่คุณแจ้วเซ็นรดาพบกับอุมารังษิ กำลังโกรธนางแซมที่ว่า

“...คุณแจ้วหน้าซีดด้วยความตกใจ แม้จะจับความได้เพียงกระท่อนกระแท่นว่าเป็นการเถียงกัน คุณแจ้วก็รู้สึกว่าการของเธอกำลังอยู่ในอารมณ์อันไม่เป็นสุข คุณแจ้วไม่เคยมีความรู้สึกโกรธ เพราะจิตใจของเธอบริสุทธิ์อ่อนโยนเกินไป เธอไม่รู้ว่าความโกรธเป็นอย่างไร เหตุฉะนั้น เมื่อเห็นหน้าของครูแดง ปากสั่น ตาขาว คุณแจ้วจึงตกใจ...” (จุลดา ภักดีภูมิทร์, 2536, หน้า 39)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานภาพและบทบาทของตัวละครพิการในนวนิยายเรื่อง ปราสาทมิด

1. ความผิดปกติของมารดาขณะตั้งครรภ์ แม่ทิพแม่ของคุณแจ้วได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจรุนแรงจนกลายเป็นคนวิกลจริตขณะตั้งครรภ์ ส่งผลให้คุณแจ้ว ตัวละครพิการในเรื่องมีความพิการซ้ำซ้อนตั้งแต่แรกเกิด

2. การเกิดในครอบครัวที่มีฐานะและชาติตระกูลดี การที่คุณแจ้วเกิดในครอบครัวที่มีฐานะและชาติตระกูลที่ดี แม้ว่าคุณแจ้วจะมีไข้ลูกสาวเหี้ย ๆ ของเจ้าพระยาแสนสุรบดินทร์ แต่เธอก็เกิดและเติบโตในปราสาทของเจ้าพระยาแสนสุรบดินทร์ซึ่งมีฐานะดี ภายใต้อาณัติขององค์พระยาแสนสุรบดินทร์ ทำให้ตัวละครพิการมีสถานภาพความเป็นเจ้านายเพิ่มขึ้นมาจากสถานภาพทางครอบครัวที่เป็นอยู่

3. การตกลงใจมาเป็นครูสอนหนังสือให้คุณแจ้วของหม่อมเจ้าหญิงอุมารังษี ส่งผลให้คุณแจ้วต้องเกี่ยวข้องกับคนนอกครอบครัว นำมาสู่สถานภาพความเป็นลูกศิษย์ของตัวละครพิการ

4. การเจ็บป่วยอย่างหนัก แม้ว่าผู้ให้ข้อมูลจะมีได้ระบุว่าตัวละครพิการเจ็บป่วยอาการหนักและเสียชีวิตลงด้วยโรคทางกายใจ แต่การเจ็บป่วยอย่างหนักก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ตัวละครเสียชีวิตและนำมาสู่การสิ้นสุดของทุกสถานภาพ

5. ความต้องการคลายความเหงาให้กับตัวละครพิการ ละครจึงฝึกให้คุณแจ้วอ่านหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทำให้ตัวละครพิการได้รับการศึกษาในเบื้องต้น

6. การได้รับการเอาใจใส่จากครูผู้สอน ในการฝึกฝนการเขียนหนังสือ การทำงานศิลปะ และการทำงานฝีมือ ส่งผลให้ตัวละครพิการสามารถเขียนหนังสือ ทำงานศิลปะ และทำงานฝีมือได้ภาพสะท้อนสถานภาพในสังคมไทย

1. สถานภาพความพิการ ผู้พิการซ้ำซ้อน นวนิยายเรื่องปราสาทมิดสะท้อนให้เห็นว่า ผู้พิการส่วนหนึ่งในสังคมมิได้มีความพิการเกิดขึ้นทางกายเพียงประเภทเดียว แต่มีความพิการทางกายหลายประเภทเกิดขึ้น ซึ่งเรียกว่าเป็นความพิการซ้ำซ้อน

2. สถานภาพทางครอบครัวและฐานะทางสังคมที่ดี นวนิยายเรื่องปราสาทมิด สะท้อนให้เห็นว่า คนพิการที่เกิดในครอบครัวที่มีฐานะทางสังคมที่ดีมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นมากหน้าหลายตา โดยนอกจากจะมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับคนในครอบครัวที่เป็นสายเลือดเดียวกันแล้ว ยังมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบริวารที่เป็นผู้อาศัยอยู่ในครอบครัวอีกด้วย

สถานภาพและบทบาทของตัวละครพิการในนวนิยายเรื่อง ทราสามสี

สถานภาพของตัวละครพิการ

ตัวละครพิการในนวนิยายเรื่องนี้เป็นตัวละครรองชื่อ ทราทอง เนื่องจากตัวละครมิได้มีความพิการมาแต่กำเนิด การแบ่งสถานภาพของตัวละครพิการจึงต้องแบ่งเป็น 2 ระยะคือ ก่อนเกิดความพิการ และหลังเกิดความพิการดังนี้

สถานภาพก่อนเกิดความพิการ

สถานภาพภายในครอบครัว ทราทองเป็นลูกสาวคนรองของนายพงส์ศักดิ์และนางอุษา ในจำนวนลูกสาวสามคนคือ ทราเงิน ทราทอง และทราแก้ว ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาของทราแก้วในนวนิยายตอนที่ 4 ที่ว่า

“...แม่เอามาอยู่ด้วยไม่ได้หรือจะป้าสิ” เจ้าตัวพืมพำหลังจากก้มลงกราบพระขอพรพระประธานให้ฝ่ายผู้ใหญ่ได้ยินว่า

“ขอให้แม่ไม่เจ็บ ไม่ปวด ขอให้พี่เงินมีความสุข ขออย่าให้พ่อรังแกแม่ รังแกพี่เงิน ขอให้พี่ทองอย่าเจ็บอย่าไข้ ขอให้แม่พาพี่เงินพี่ทองมาอยู่กับคุณยายสา...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 50)

สถานภาพหลังเกิดความพิการ

1. สถานภาพความพิการ ผู้พิการทางสติปัญญา ตัวละครพิการ มีสถานภาพผู้พิการทางสติปัญญาจากภาวะสมองเสื่อม จากการได้รับความกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง จากการถูกพ่อทารุณกรรม ดังจะเห็นได้จากความคิดของทราเงินในนวนิยายตอนที่ 1 ที่ว่า

“...แวบหนึ่งทีนล่อนเห็นภาพเด็กหญิงตัวจ้อยๆเดินเหินคล่องแคล่ว ส่งภาษาทาร์กน่ารัก น่าเอ็นดู นานมาแล้วที่น้องคนนี้กลับกลายมาเป็นเด็กพิการสมองเสื่อม เพราะได้รับการกระทบกระเทือนอย่างแรง...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 15) และความคิดของทราเงินในนวนิยายตอนเดียวกันที่ว่า

“...หล่อนเกลียดพ่อเกลียดแม่ เกลียดทุกคนในโลกนี้ที่รู้สึกไปว่ามีแต่ความโหดร้าย ทรนทราม เกลียดกระทั่งน้องนุ่ ไม่ว่าจะเป็นน้องคนรองที่รู้เห็นกับตาว่า ได้ถูกทารุณกรรมจนสลบแน่นิ่ง แล้วฟื้นคืนกลับมาเป็นใครอีกคนที่ไม่ปกติดังเดิม ทราทองเหมือนหุ่น เหมือนตุ๊กตา ล้มลุก ที่คล้ายจะเน้นให้เห็นและรู้สึกรู้สาถึงสิ่งที่เกิดกับตัวเอง ที่โหดร้ายเจ็บปวด สับสน ทารุณยิ่งกว่าอยู่รำไป ชั่วแล้วชั่วเล่า เฝ้าแต่ย่ำเตือน...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 15-16) และจากความคิดของทราแก้วในนวนิยายตอนที่ 4 ที่ว่า

“...เด็กหญิงตัวเล็กยังจำได้ถ้าจำไม่ผิดละก็ พี่ทองเคยวิ่งได้ ทำอะไร ๆ ได้คล่องแคล่ว จนวันหนึ่งวันนั้นมื่ออะไรเกิดขึ้นบ้าง นัยน์ตาดำคมหลุบต่ำ เจ้าตัวปิดตาเสียทั้งสองข้าง เพื่อจะนั่งนึก

อยากให้ความทรงจำครั้งโน้นกระจางสว่างไสว เหมือนสายแดดไร้เมฆฝน ไม่วิ่งเลบแปลบปลาบ แล้วหายวับไปเฉกเช่นที่เป็นอยู่นี้...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 55)

2. สถานภาพภายนอกครอบครัว หลังจากพงศ์ศักดิ์นำลูกมาฝากให้แม่เลี้ยงสายแสงดูแล ตัวละครพิการจึงมีสถานภาพทางครอบครัวเป็นหลานสาวของแม่เลี้ยงสายแสง และนางทอศรี แม่บ้านผู้ทำหน้าที่ดูแลทั้งทรายทองและทรายแก้ว ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาของแม่เลี้ยงสายแสง ในนวนิยายตอนที่ 48 ที่ว่า

“... ทำบุญให้หลานแต่ยังไม่ได้อะไรจะส่งไปอดห่วงไม่ได้” คุณสายแสงถอนใจใหญ่ เห็นทอศรีเฝ้าดูแลลูกปั้นจนทุกวัน ใจคอฉันแห้งหายนะคุณแม่ ถ้าส่งไปเด็กเขาเยอะ คนดูแลน้อย คนของเราคงลำบาก...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 140)

บทบาทของตัวละครพิการ

1. การไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จากความกระทบกระเทือนทางสมองดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ตัวละครพิการไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ จึงต้องอยู่ภายใต้การดูแลของแม่ ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 1 ที่ว่า

“... ทรายเงินค่อย ๆ ขยับกายจากชอกประตู แม่กำลังประคับประคองน้องสาวคนที่สอง รongจากหล่อนให้ลุกออกมาล้างหน้าแปรงฟัน...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 15)

และจะเห็นได้จากบทสนทนาและการเล่าเรื่องในมุมมองของทรายเงินที่ว่า

“...แม่” เด็กหญิงส่งเสียงดังขึ้นอีกนิด เมื่อมารดาทำท่าเหมือนจะไม่ได้ยินคำถามประโยคแรก ได้แต่ปลุกปล้ำล้างหน้าตา พยายามช่วยเหลือลูกคนกลางให้แปรงฟันอยู่ที่ระเบียงหลัง...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 65)

2. การยังไม่สูญเสียการรับรู้ทางอารมณ์และความรู้สึก ทรายทองยังมีประสาทสัมผัสครบถ้วน แม้จะมีข้อจำกัดทางสติปัญญา ทำให้ตัวละครยังคงรับรู้ในสิ่งที่ผู้อื่นแสดงออกกับตนเอง ทรายทองจึงยังสามารถแสดงอารมณ์และพฤติกรรมโต้ตอบกับคนรอบข้างได้ เช่น ความกลัวพอจะมาทำร้ายร่างกาย ความดีใจเสียใจ ความไม่พอใจ ดังจะเห็นได้จากฉากที่ทรายทองร้องไห้เรียกหาแม่และทรายเงินเสียงดังลั่นในนวนิยายตอนที่ 7 ที่ว่า

“...เงิน สะ พี่ย เงิน แม่” ทรายทองยังร้องตะโกนเสียงลั่น ๆ ไม่หยุดไม่ยั้ง น้ำตาไหลพราก ๆ ไม่ยั้งไม่หยุด สุดจะสะกดกลั้นไว้ได้ แม่สมองจะพิการ หากเจ้าตัวก็มีได้เสื่อมสูญเสียอารมณ์ความรู้สึก

“แม่ แม่ ตาย ตาย แล้ว ตายมั่งเงิน” เด็กหญิงสะอึกสะอื้นร่างทั้งร่าง โยนขึ้นลงเหมือนคลั่งในทะเล ทั้งไม่ยั้งไปมาได้เลย...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 104)

3. การเรียกร้องความสนใจ เนื่องจากทรายทองเติบโตใกล้ชิดกับทรายแก้ว ผู้เป็นน้องสาว ตัวละครพิการจึงเกิดความหวงแหนน้องสาว เมื่อทรายแก้วเติบโตขึ้นและมี พู่ หลานชายของนางชะ

เล่มมาสนใจ ตัวละคร फिरจึงแสดงพฤติกรรมการเรียกร้องความสนใจจากน้องสาว ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 48 ที่ว่า

“...สาวน้อยคนที่กอดน้องไว้แน่นเช่นกัน อึดใจหนึ่งจึงคลายแขน เหลียวมองใครต่อใครที่นั่งเรียงรอบอยู่นั้น โดยเฉพาะชายหนุ่มรุ่นพี่ ในความรู้สึกของสาวรุ่นสมอง फिरจากอุบัติเหตุในวัยเด็ก ทรายทองมีขอบเขตอันจำกัดเกี่ยวกับชาวปัญญา ร่างกายก็มีปัญหา จริงอยู่ หากหล่อนก็มีใจจะสิ้นสุดสำนักความรู้สึก ดีใจ เสียใจ เศร้าใจ เจ็บปวดครวครว หรือกระทั่งความทรงจำ พี่ผู้มีเมตตาจิตหยิบยื่นขนมของกินให้หล่อนเป็นมือเป็นกราก็จริงอยู่ แต่เขาก็คือใครคนหนึ่งที่มาแย่งเวลาของหล่อนกับน้อง เขามีได้ใจบาปหยาบคาย แต่เขาก็ไม่ปรารถนาลากหล่อนร่วมทางไปไหนต่อไหน เผลอเช่นที่หล่อนคร่ำครวญวนไห้ออย่างนี้แหละ...อย่างนี้แหละ แล้วไปกับคุณยายและใครต่อใครในบ้าน ก็มีแก่ใจรักเขามากมายก่ายกองได้อย่างไร เธอจะรักพี่ผู้รักไปเลย แต่หล่อนไม่รักเขาหรอก ไม่เลย ไม่เลย เพราะอย่างนี้แหละนะ อย่างนี้ อย่างนี้ ที่น้องมาโอบมากอด มาอุบท้าย ทอย ไหลหลั่ง มานั่งกุมมือหล่อนไว้ให้ที่ข้างๆตัวนั้นอุ่นหนาฝาคั่ง ให้อุ่น ๆ กรุณ ๆ ที่ใจแบบนี้ ทรายทองจึงต้องขยันทันตาไปเยาะเย้ยพี่ผู้ให้หน้าใจ เหอะ เหอะ ทองก็ได้้องมานั่งด้วยละ...”

(โสภาค สุวรรณ, 2540 ข, หน้า 137)

และจะเห็นได้จากความรู้สึกนึกคิดของทรายแก้วในนวนิยายตอนที่ 49 ที่ว่า

“...ทรายแก้วเป็นสายใยเส้นสุดท้ายในสำนักก็ได้ จึงบ่อยครั้งที่ทรายทองจะเรียกร้องเกิดปฏิกิริยาความเจ็บป่วย สารพัดสารพันปัญหาอย่างฉับพลันทันใด ซึ่งไม่มีผู้ใดอธิบายรายละเอียดให้ เพื่อให้ได้มาซึ่งความสนใจเอาใจใส่เป็นพิเศษกว่าธรรมดาจากน้อง คิดมาถึงจุดนี้ทรายแก้วก็ได้แต่ทอดถอนใจ...” (โสภาค สุวรรณ, 2540 ข, หน้า 146)

4. ความต้องการกำลังใจ ทรายทองต้องการกำลังใจจากคนรอบข้าง ต้องการให้คนรอบข้างพูดจาไพเราะกับเธอบ้าง ดังจะเห็นได้จากความคิดของทรายทองในนวนิยายตอนที่ 49 ที่ว่า

“...ไม่ชอบคุณยายซะแล่มคนนี้เลย ไม่ชอบเลยจริง ๆ มาที่ไรก็มีแต่เรื่องราวโน่นนี่ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นหล่อน นี่นะ ดูเหมือนคุณยายซะแล่มจะคิดเสมอว่าไม่สมบูรณ์ ไม่ถูกต้องทั้งสิ้นทั้งปวง โอ ที่คนดี ๆ สมประกอบ ยังปรารถนาได้รับคำหวานให้ได้ยินแล้วปละโลมใจ แล้วคน फिरอย่างหล่อนที่ชีวิตทั้งชีวิตไม่ว่าจะพากเพียรอย่างไรก็ไม่ถึงขอบฟ้า จะไม่ปรารถนากำลังใจหลายเท่านี้หรือ...” (โสภาค สุวรรณ, 2540 ข, หน้า 139)

5. การแสดงพฤติกรรมตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง จากข้อจำกัดทางสติปัญญา ทำให้ทรายทองแสดงพฤติกรรมออกไปตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง โดยไม่รู้ว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกไปนั้นเหมาะสมหรือไม่ ทำให้คนรอบข้างเกิดความสมเพชเวทนาในความไม่รู้เพียงสา ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาของทรายทองกับทอศรีในนวนิยายตอนที่ 18 ที่ว่า

“...เด็กหญิงผู้พิการไม่สามารถยับยั้งช่างอารมณ์ของตนเองคืนัก เจ้าตัวจึงส่งเสียงบอกร้อง
 “พี่...พี่เมือง...พี่...พาพี่ไปดูบัว ดอกบัวตองบานทางทุ่ง...”
 “พี่เขากำลังคุยกับคุณยายนะคะ” สาวใหญ่ผู้ดูแลกระซิบกระซาบบอกพลางย้ำ
 “นั่งนิ่ง ๆ ค่ะ อยากจะอยู่ที่นี้ล่ะก็ ไม่งั้นต้องกลับไปห้อง เอาถังไฉ่เอ๋ย...”

(โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 261)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานภาพและบทบาทของตัวละครพิการในนวนิยายเรื่อง ทราสามสี

1. การเติบโตในครอบครัวเดี่ยว ส่งผลให้ตัวละครพิการมีสถานภาพภายในครอบครัวเพียงสองสถานภาพคือ สถานภาพความเป็นลูกสาวของนายพงศ์ศักดิ์กับนางอุษา และสถานภาพความเป็นน้องสาวของทราเงิน และพี่สาวของทราแก้ว
2. การถูกทารุณกรรมทางร่างกายอย่างรุนแรง โดยตัวละครพิการถูกพ่อเหวี่ยงตกจากกระเบื้องบ้าน ทำให้ตัวละครพิการได้รับความกระทบกระเทือนทางสมองอย่างรุนแรง เกิดภาวะสมองเสื่อม และมีสถานภาพเป็นผู้พิการทางสติปัญญาในที่สุด
3. การเสียชีวิตของแม่ ทำให้พงศ์ศักดิ์ตัดสินใจนำทราทองมาฝากให้แม่เลี้ยงสายแสงผู้เป็นยายดูแล นอกจากสถานภาพนอกครอบครัว ซึ่งมีสถานภาพความเป็นหลานสาวของแม่เลี้ยงสายแสงแล้ว ตัวละครพิการจึงมีสถานภาพเป็นผู้อาศัย และมีสถานภาพเป็นหลานสาวของทอศรีเพิ่มขึ้น
4. ข้อจำกัดทางสติปัญญา ส่งผลให้ตัวละครพิการไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เป็นปกติ
5. การที่พ่อมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง เนื่องจากพงศ์ศักดิ์เติบโตในครอบครัวที่พ่อทารุณกรรมร่างกายแม่และเขา ทำให้พงศ์ศักดิ์มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงและแสดงออกต่อภรรยาและลูก ส่งผลให้ตัวละครพิการถูกทำร้ายร่างกายอยู่เสมอ
6. การยังไม่สูญเสียการรับรู้ทางประสาทสัมผัส เนื่องจากตัวละครพิการยังไม่สูญเสียการรับรู้ทางประสาทสัมผัสด้านต่าง ๆ ทำให้ตัวละครพิการยังสามารถรับรู้ทางอารมณ์และความรู้สึก
7. ความต้องการที่พึงทางจิตใจ การที่ตัวละครพิการเติบโตใกล้ชิดกับทราแก้ว ผู้เป็นน้องสาว ทำให้เธอรู้สึกว่าน้องสาวคือที่พึ่งทางใจ ส่งผลให้ตัวละครพิการเกิดความหวงเห่น เมื่อเห็นทราแก้วไปสนใจผู้อื่นนอกจากตน ตัวละครพิการจึงแสดงพฤติกรรมเรียกร้องให้น้องสาวหันมาสนใจตน เช่น แสดงความอ่อนแอ เจ็บป่วย เป็นต้น

ภาพสะท้อนสถานภาพในสังคมไทย

1. สถานภาพความพิการ ผู้พิการทางสติปัญญา นวนิยายเรื่องทราสามสี สะท้อนให้เห็นชีวิตของคนพิการส่วนหนึ่งในสังคมไทย ที่เกิดมามีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ แต่ต้องกลายเป็นผู้พิการทางสติปัญญาในภายหลัง จากการถูกทารุณกรรมทางร่างกายอย่างรุนแรง ซึ่งสามารถเกิดขึ้น

ได้ในครอบครัวที่ผู้นำครอบครัวมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง และแสดงอำนาจที่ไม่ถูกต้องในครอบครัว

2. สถานภาพภายในและภายนอกครอบครัว นวนิยายเรื่องทรายสามสี สะท้อนให้เห็นชีวิตของผู้พิการที่เติบโตขึ้นในครอบครัวเดี่ยว ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับคนในครอบครัวเพียงไม่กี่คน ทำให้สถานภาพภายในครอบครัวของผู้พิการมีไม่มากนัก แต่เมื่อผู้พิการต้องย้ายออกจากครอบครัวเดิม และมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเพิ่มมากขึ้น สถานภาพทางสังคมของผู้พิการจึงเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

สถานภาพและบทบาทของตัวละครพิการในนวนิยายเรื่อง บุหลา

1. สถานภาพความพิการ ผู้พิการทางการเห็น ตัวละครพิการในเรื่องเป็นตัวละครรอง ชื่อ นพพร มีสถานภาพเป็นผู้พิการทางการเห็น หรือ คนตาบอด มีภรรยา (อังกาบ) เป็นคนตาบอด เช่นเดียวกัน มีลูกสาว (บุหลา) เป็นคนสายตาปกติ ดังจะเห็นได้จากความคิดของเหมวลาในนวนิยายตอนที่ 1 ที่ว่า

“...เหมวลาไม่เคยมองอะไรกว้างเกินนั้นตาหล่อนจะกวาดไปพันเงาตัวเอง ความคิดและจิตสำนึกทั้งหลายเป็นของหล่อนโดยแท้ เรื่องจะเอามาเปรียบเทียบหาสิ่งถูกต้องเหมาะสมกลมกลืนนั้น เหมวลาไม่เคยเสียเวลาโดยเด็ดขาด ด้วยเหตุนี้ผู้คนในบ้านเท่าที่มีอยู่ที่คุ้นเคยตั้งแต่เล็กคุ้นใหญ่ จึงไม่เคยมีใครดีแม้แต่คนเดียว โดยเฉพาะเด็กบุหลาที่กลายเป็นตัวอย่างที่คุณยายเปรียบเปรยว่ากล่าวหล่อนซ้ำซากน่ำรำคาญนัก นั่งเด็กที่พ่อก็ตาบอด แต่อุดริจะมีเมียมีลูกให้เป็นที่น่าทุเรศตามความรู้สึกส่วนตัวของหล่อนเสมอมา...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 7-8)

2. สถานภาพในครอบครัว นพพรมีสถานภาพทางครอบครัวหลายสถานภาพ ไม่ว่าจะเป็นสถานภาพความเป็นสามีของอังกาบ แม่ของบุหลา สถานภาพความเป็นพ่อของบุหลา สถานภาพเป็นพี่ชายคนละพ่อของคุณเฉลิมศรี สถานภาพเป็นลุงของเหมวลา สถานภาพความเป็นน้องชายของคุณป้าสลัศรี ดังจะเห็นได้จากความคิดของเหมวลาในนวนิยายตอนที่ 1 ที่ว่า

“...คุณตาของหล่อนเคยมีเมียมาแล้วตั้งสองคน คนแรกนั้นก็คือแม่ของคุณป้า หรือคุณสลัศรี นี่ก็อีกคนที่เหมวลาไม่เคยได้กินเส้นด้วยเลย ถ้าไม่จำเป็นแทบไม่อยากจะผ่านเรือนไม้เล็กๆ ที่ปลูกอยู่ข้างประตูใหญ่หน้าบ้านเลยทีเดียวนะ แม่ของคุณป้าไม่ยอมมากลืนเทศพากับตาพอมีลูกสาวได้ไม่เท่าไรก็ตาย ตาก็ได้ผู้หญิงบ้านนอกอีกคนมาเป็นเมีย เรื่องราวจะเป็นอย่างไรเหมวลาซึ่งก็เคยจำหล่อนรู้แต่ว่าเมียคนที่สองของตามีลูกชายแล้วก็เลิกกันไปมีสามีใหม่ ลูกชายคนนั้นตาบอดเสียตั้งแต่อายุได้ 2 ขวบเพราะอุบัติเหตุทางรถยนต์ คุณยายของเหมวลาเป็นเมียคนสุดท้ายที่ตาหล่อนแต่งงานด้วยและอยู่ด้วยกันมาจนตายจากโดยมีมารดาหล่อนเป็นลูกสาวคนเดียว...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 7) และจากความคิดของเหมวลาที่ว่า

“...คืออยู่น้อยที่แม่ก็เห็นคล้อยตามในเรื่องที่ว่าลุงนพไม่ควรจะมีเมียตามัวแถมมีลูกอีกคนให้เป็นภาระเพิ่มขึ้น นั่นเป็นเรื่องเดียวที่แม่เห็นคล้อยตามเหลวลา โดยเฉพาะในยามที่เศรษฐกิจกำลังตึงปรีะ...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 8)

3. สถานภาพภายนอกครอบครัว นพพรมีสถานภาพความเป็นเพื่อน กับลุงสมาน น้ำประสิทธิ์ น้ำวีเชียร ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างคุณย่าเพทายกับบุคลาในนวนิยายตอนที่ 4 ที่ว่า

“...อ้อ นึกออกละ เขาอยู่กันก็กินละ บ้านคุณอรรถทายตรอกที่เป็นเรือนไม้จะพังมั่งแหละนั่นรี เขาซ่อมมั่ง เห็นใครว่าหลังคารั่ว ฝนตกก็ยักกับนอนหลังคาใบบัวโหว่ ๆ ปลูกขึ้นไมใช้หรือ”

“ซ่อมแล้วละ ตอนนีทาน้ำมันดินทั้งหลัง บุนเห็นอยู่กันสามสี่คน”

“ใครบ้าง พวกนักดนตรีทั้งนั้นรี”

“กะ มีลุงหมาน แล้วก็อาประสิทธิ์ น้ำวีเชียร เปียโนนั้นของน้ำวีเชียรเดิมนั่นเก่าเต็มที คียเปียโนยังเหลืออ้อยเหมือนฟันดาฟุ่มเทียวละคุณย่า...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 50)

4. การสูญเสียสถานภาพความเป็นสามี เมื่ออังกาบเสียชีวิตหลังจากล้มป่วยมานาน นพพรมจึงสูญเสียสถานภาพความเป็นสามี ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างครูโสพสกับคุณพิชเพื่อนนักเรียนตาบอดของอังกาบในนวนิยายตอนที่ 3 ที่ว่า

“...คงเป็นอยู่บ้างแล้วกระมังจะโสพส เห็นใครว่าอังกาบเคยเจ็บหนักมาก่อนเมื่อเขาจะแต่งงานมีลูก แต่ไม่ได้ตรวจเรื่องหัวใจละเอียดย่างคราวนี้”

“อาจเป็นได้ละ นี้คุณนพเขาก็ไม่รู้ว่ามีเมียหยุดหายใจไปตั้งนาน โถ จะเอาอะไรกับคนตาไม่เห็น แกก็นั่งอยู่ข้าง ๆ ฟูกนั่นแหละนึกว่ามีเมียหลักก็เลยไม่กวน...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 34)

5. สถานภาพความพิการซ้ำซ้อน นพพรมกลายเป็นผู้พิการซ้ำซ้อน เมื่อเขาป่วยเป็นโรคเส้นเลือดในสมองแตก กลายเป็นอัมพาต แขนขวาไม่สามารถใช้งานได้ ดังจะเห็นได้จากความคิดของบุคลาในนวนิยายตอนที่ 24 ที่ว่า

“...เป็นไปได้อย่างไร หล่อนเฝ้าตั้งคำถามกลับไปกลับมาในสมอง ขณะออกมานั่งในห้องโถงอีกครั้ง พ่อจะไม่มีโอกาสใช้แขน ใช้มือข้างนั้นอีกเลย แขนและมือสองข้างนี้แหละที่พ่อใช้ทำมาหาเลี้ยงชีพ น้ำตาอุ่น ๆ ค่อย ๆ หยาดลงมาตามร่องแก้ม ไม่มีเสียงสะอื้น มันค่อย ๆ ไหลรินอย่างเชื่องช้าและเงียบกริบ...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 348)

6. การสิ้นสุดของทุกสถานภาพ เมื่อนพพรมเสียชีวิตจากการถูกไฟครอกในเหตุการณ์ไฟไหม้ตึกแถว สถานภาพทุกอย่างของเขาก็สิ้นสุดลง เนื่องจากเขาไม่ต้องเกี่ยวข้องกับคนรอบ

ข้างอีกต่อไป ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างเขมชาติกับวิเชษฐ์ ฉากที่เขมชาติไปหาวิเชษฐ์ที่บ้านในวันรุ่งขึ้นหลังจากเกิดเพลิงไหม้ตึกแถวที่ว่า

“...เขมชาติมีสีหน้าไม่ปกตินักเมื่อตอบไปว่า

“คุณเขมชาติน่าจะออกไปดูบ้าง โดยเฉพาะพวกศพที่ติดอยู่ในไฟออกไม่ได้ คุณนพพร พี่ชายคนละแม่กับคุณเหลิมเช่าบ้านอยู่หลังตึกแถวของพวกเราก็ตายในไฟ” วิเชษฐ์นั่งอึ้งไปทันที กล่าวอะไรไม่ออกซักครู

“คุณนพพรตาบอดสองข้าง แล้วก็เป็นอัมพฤก อาการตอนหลังไม่ค่อยดีไม่มีใครช่วยได้ทัน ผมว่าไอ้คนที่เป็นต้นเรื่องนี่ทั้งหมด มันมีสันดานอันธพาล” เสียงของเขมชาติทั้งกร้าวและดุคั่น...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 489-490)

บทบาทของตัวละครพิการ

1. การได้รับการศึกษา โดยได้รับการสนับสนุนจากคุณย่าเพทายให้ได้เรียนหนังสือและฝึกเล่นดนตรีที่มูลนิธิ ดังจะเห็นได้จากคำสอนของนพพรในนวนิยายตอนที่ 2 ที่ว่า

“... คุณย่าเป็ความเมตตาอย่างหาอะไรเปรียบไม่ได้อีกแล้วละลูกเอ๊ย คุณย่าไม่ได้ทิ้งให้พ่ออยู่กับความมืด แต่ช่วยให้พ่อช่วยตัวเองได้ อย่างที่ส่งไปเรียนโรงเรียนตาบอดนั่นไง พ่อได้วิชาดนตรีมาทำกิน อ่านออกเขียนได้ ไปไหนมาไหนได้ก็เพราะที่นั่น เขาสอนให้พ่อมีความหวัง ไม่ให้นัยน์ตาเป็อุปสรรค...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 21)

2. การประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว นพพรมีอาชีพเป็ครูสอนดนตรีตามบ้าน โดยลูกศิษย์ของเขาส่วนใหญ่เป็คนมีฐานะ ดังจะเห็นได้จากความคิดของบุลลาในนวนิยายตอนที่ 4 ที่ว่า

“...พ่อมีรายได้อาศัยการรับจ้างสอนเปียร์โนตามบ้าน ยิ่งในสมัยปัจจุบันที่มีโรงเรียนดนตรีและครูดนตรีให้เกลื่อนไป คนที่จะจ้างให้พ่อซึ่งเป็คนตาบอดไปสอนตามบ้านจึงมักจะเป็นผู้ใหญ่ออย่างคุณนายโอจิต และใครต่อใครอีกหลายคนที่เป็นลูกศิษย์พ่อเวลานี้ คนเหล่านั้นล้วนมีฐานะดี ข้อสำคัญมีเครื่องดนตรีแพง ๆ ตั้งไว้ประดับบ้านเหมือนเป็เครื่องเรือนชิ้นสำคัญที่ดองมี...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 20)

3. ความรู้สึกผิดที่ทำให้ลูกเกิดปมด้อย นพพรรู้สึกผิดเสมอที่เขาพาอังกาบมาอยู่ด้วยจนมีลูก ทำให้บุลลามีปมด้อย ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างนพพรกับคุณป้าสลับศรีในนวนิยายตอนที่ 3 ที่ว่า

“...พ่อนพพรคิดอะไรให้พี่ง่วนเปล่า ๆ คิดอะไร พี่ไม่เห็นว่าคุณพ่อนจะทำผิดตรงไหน”

“เรื่องทั้งหมดแหละครับ อย่างที่เอาตัวอังกาบมาอยู่ที่นี่ มีลูกขึ้นมาให้เขามีปมด้อยดองลำบากลำบาก ผมไม่ดีเอง ผมมันบ้า...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 39)

4. ความเป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง นพพรมักจะสอนบุลลาเสมอว่าให้เป็นนักสู้ เขาเองจะสู้เพื่อบุลลาให้ถึงที่สุด แม้ดวงตาก็มีคบบอด แต่แขนขาก็ยังมิ ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างนพพรกับบุลลา ในนวนิยายตอนที่ 21 ที่ว่า

“...คราวนี้ถึงเวลาแล้วละ”

“เวลาอะไรจะพ่อ” บุลลาขยหน้าที่ยังมีคราบน้ำตาขึ้นมองพ่อ

“อ้าว เวลาพิสูจน์ตัวเองว่าเราก็สามารถอยู่ได้นะสิ ยังมีลมหายใจอยู่ก็ต้องคิดสู้สิลูก ถึงจะรู้สึกกลัวบ้างก็เถอะ คนที่จะอยู่บนโลกนี้ได้ ประสบความสำเร็จได้นี้ ต้องเป็นนักสู้ด้วยกันทั้งนั้น” นพพรกดคางตัวเองลงบนเรือนผมนุ่มนวลของลูกสาว นัยน์ตาทั้งคู่ชะง่อนพอกัน หากไม่มีน้ำตาปรากฏให้เห็นเท่านั้นเอง

“พ่อไม่เคยยอมแพ้ไม่ว่ากับธรรมชาติหรือคนด้วยกัน พ่อสู้มานานแล้ว บูนต้องไม่ลืมว่าก่อนตาพ่อจะมีคบบอดอย่างนี้ละ มันเลือนรางมาก่อนแล้วค่อย ๆ มีคบบอด คิดดูเถอะพ่อจะกลัวสักแค่ไหน บางทีพ่อคิดอยากตาย” บุลลาขยหน้าพ่อเขม็ง แล้วความรู้สึกชนิดหนึ่งก็จู่โจมเข้าจับใจ จะต้องกอดพ่อไว้แน่น

“พ่อคิดอะไรบ้า ๆ อยู่ตั้งนาน แล้วก็รู้สึกตัว เรื่องอะไรจะคิดสั้นอย่างนั้นละ ตั้งแต่นั้นมาพ่อก็ตั้งใจว่าจะ ไม่ยอมแพ้อะไรทั้งนั้น คนที่คิดแพ้ตั้งแต่ต้นมือเป็นคนเขลา เสียชาติเกิดมาเป็นคน” เสียงของพ่อหนักแน่น เน้นแทบจะทุกคำพูดจนหล่นอู้อื...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 305)

5. การถ่ายทอดความรู้และการสนับสนุนการศึกษาแก่บุตร นพพรสอนให้บุลลาเล่นดนตรีมาแต่เล็กเป็นงานอดิเรก และสนับสนุนให้บุลลาได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่ตามกำลังความสามารถในการส่งเสริมของเขาเอง แสดงถึงการให้ความสำคัญต่อการได้รับการศึกษาของบุตร ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างลุงสมานกับนพพรในนวนิยายตอนที่ 5 ที่ว่า

“...นพ ตั้งใจจะให้บุ๋นหาकिनทางดนตรีอีกคนละ” เจ้าของบ้านถามลอย ๆ อย่างอารมณ์ดี

“เปล่า” บิดาหล่นตอบกลับไป

“อยากให้เรียนหนังสือหลายๆจะได้เลี้ยงตัวได้นะพี่หมาน ให้อ่านเรื่องดนตรีอะไรนี่นะเอาเน่กับมันไม่ได้หรอก พี่หมานก็รู้เดี๋ยวมีเดี๋ยวหมด”

“อ้าว แล้วนพจ้จ้จ้จ้ไปทำไม”

“โธ่” พ่อหัวเราะ “สอนคนอื่นสอนได้นี่พี่หมานก็ ถึงลูกตัวเองไม่สอนให้รู้ไว้บ้างจะพิลึกอยู่มั่ง...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 65-66)

6. การเชื่อว่าความพิการเกิดจากกรรม นพพรมีความเชื่อว่าความพิการของเขาเกิดจากการทำบุญหรือกรรม ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาของนพพรในนวนิยายตอนที่ 3 ที่ว่า

“...อังกาบเขาไปสบายแล้วนะครับพี่ศรี” เขากล่าวสับสนไป “ไปเสียจากโลกนี้ได้เป็นหมดทุกขเสียที ไม่มีตาบอดหรือพิการ เขาวางอย่างนั้นไม่ใช่หรอครับ ไอ้ที่ต้องทุกขเวทนาอยู่นี้มันร่างกายตัวตนที่มีใช้ของเราจริง ๆ สักหน่อยแถมมาอาศัยมันชั่วคราวแท้ ๆ แต่คนไหนโชคดีได้ร่างกายแข็งแรงเป็นปกติ ปราศจากโรคภัยดีไป” เขาหัวเราะเสียงขึ้น ๆ เต็มที่ “บางทีโชคร้ายทำบุญมาไม่ดีได้ร่างที่โชคร้ายปวดป่วยเจ็บ ไอ้ที่ร้ายนักกรรมหนักก็พิการ อย่างอังกาบอย่างผมนี่...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 38)

7. การเตรียมพร้อมสำหรับการพึ่งตนเอง เมื่อคุณบ่พ่ายเสียชีวิตลง นพพรมีความคิดว่าทั้งตัวเขาเอง บุลลา และคุณป้าสลับศรีควรจะเตรียมพร้อมสำหรับการพึ่งตนเอง เพราะไม่ว่าคุณเฉลิมศรีอาจจะหาทางขายที่ดิน ขายบ้านก็ได้

ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างนพพรกับคุณป้าสลับศรี ในนวนิยายตอนที่ 14 ที่ว่า

“...พินัยกรรมก็เห็นจะเป็นส่วนพินัยกรรมละครับ ผมคิด ๆ อยู่เหมือนกันตั้งแต่คุณแม่ใหญ่ไม่สบาย อะไรอะไรมันไม่แน่นอนช่วยตัวเองให้ได้ก่อนเป็นดีที่สุด”

“พ่อจะไปคิดให้วุ่นทำไม คำสั่งมีอยู่ใครก็ทำอะไรได้”

“ของอย่างนี้นั่นไม่แน่นอนครับ ถ้าคุณเฉลิมต้องการเงินจริงๆเข้า ไอ้ที่คิดว่าทำไมได้ก็จะได้ขึ้นมา...” (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 205)

8. การยอมรับความคิดเห็นของลูก นพพรให้ลูกมีอิสระในการตัดสินใจเลือกสิ่งต่างๆ ด้วยตัวเอง ซึ่งจะเห็นได้จาก การที่นพพรถามบุลลาว่าอยากเรียนอะไรและอนุญาตให้บุลลาเรียนในสิ่งที่ตนเองชอบ แทนที่จะเรียนอะไรก็ได้ที่จบมาแล้วสามารถทำมาหากินได้อย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างนพพรกับบุลลาในนวนิยายตอนที่ 21 ที่ว่า

“...คิดอย่างนั้นได้ก็ดี แต่บ่นละ ตัวบ่นเองชอบอะไร ถ้าชอบอย่างไหนก็เรียนไปสิลูก เรียนไอ้ที่เราชอบถึงจะดี”

“ที่บ่นชอบนั้น เอามาหากินไม่ได้ง่ายนะจ๊ะพ่อ”

“พ่อก็นึกอยู่เหมือนกัน” นพพรหัวเราะหึหึ

“ทำไมจะต้องคิดว่าเรียนอย่างนั้นจะออกมาทำมาหากินไม่ได้เล่า วิชาที่เราเรียนไปมันก็แค่พื้นฐานเท่านั้น เวลาออกมาทำมาหากินจริงๆก็อีกเรื่องนะ นี่พ่อรู้สึกอย่างนั้น มันเป็นแค่ส่วนประกอบแนะทางให้” เสียงพ่อพูดราวจะเดาใจหล่อนได้อย่างเหมาะสม... (โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 310)

9. ความรู้สึกท้อแท้หมดกำลังใจ เมื่อนพพรต้องกลายเป็นอัมพาต เขาเสียใจมากกว่าทำไมไม่เป็นอัมพาตที่เขา ยังต้องใช้มือทำมาหากิน หากเขาเป็นอัมพาตแล้ว เขาก็ต้องหมดทางทำมาหากิน ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาของนพพรในนวนิยายตอนที่ 24 ที่ว่า

“...ทำไมมันไม่เกิดที่ขา นพพรเฝ้าถามตัวเอง ถ้าเป็นที่ขาจะดีหรือก อย่างน้อยเขาก็ก็นั่งใช้มือใช้นิ้วทำมาหากินได้ มีลูกสาวที่เขาทำไว้ในอุ้งมือตัวเองทำให้เขาต้องถอนใจลึกอีกครั้ง ความเจ็บปวดเหมือนจะแผ่ไปทุกมุมจนคิดว่าได้ บุหลากำลังอยู่ระหว่างหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญที่สุดของการเจริญเติบโต หมอจะไม่ให้เขาคิดหรือเกิดความกังวลได้ยังไง

“นพ” สมานพิมพ์ขึ้นเมื่อสังเกตสีหน้าสีดำคนบนเตียงและสัมผัสกับอารมณ์ตลอดจนความรู้สึกหลากหลายที่นพพรไม่อาจปิดบังได้

“เป็นไงบ้าง” เขาถามขึ้นอีก

“หมอบอกจะตรวจอะไรอีกก็ไม่รู้” คนเจ็บตอบเสียงเบาเต็มที

“ตรวจกันไปเยอะแล้วไม่ใช่หรื”

“แต่เขายังอาจจะรู้อะไรต่ออีกบ้าง”

“ผมไม่รู้หรอกพี่หมาน วันก่อนเขาก็คิดสี่ขึ้นสมอง เขาว่าไอ้ที่แตกมันอยู่ทางซ้าย มือขวาผมทั้งแขนมันมันถึงได้เป็นอย่างนี้ ทำอะไรไม่ได้ อัมพาต มันเป็นอัมพาต”

“รู้ละ” สมานวางมือลงบนไหล่อีกฝ่ายแล้วบีบเบา ๆ พอรู้สึก...” (โสภาค สุวรรณ, 2540 , หน้า 355-356)

และบทสนทนาของนพพรในนวนิยายตอนเดียวกันที่ว่า

“...เชื้อสี” เสียงที่เอื่อยขึ้นนั้นแผ่อารมณ์คนพูดเต็มเปี่ยม

“ทำอะไรไม่ได้แล้ว หมอเขาอีกซเรย์กะโหลกเมื่อวันก่อน วันโน้นเขาว่าเขาตรวจคลื่นสมองแล้วก็คิดสีเข้าหลอดเลือดในสมองด้วย เส้นเลือดตรงไหนเขาว่าทางซ้ายมันแตก มือขวาแขนขวาผมมันถึงได้เป็นอย่างนี้” นพพรพยายามระงับซุ่มเสียงตัวเองไม่ให้สั่นเพิ่ม..

(โสภาค สุวรรณ, 2540, หน้า 357)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานภาพและบทบาทของตัวละครพิการในนวนิยายเรื่อง บุหลา

1. การประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ การที่นพพรประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ตั้งแต่อายุ 2 ขวบ ส่งผลให้เขามีสถานภาพเป็นผู้พิการทางการเห็นสายตาดำมืดมองไม่เห็นสิ่งต่าง ๆ ในเวลาต่อมา

2. การเติบโตในครอบครัวขยาย การที่พ่อของนพพรมีภรรยาถึงสามคน และมีลูกกับภรรยาทุกคน โดยนพพรเป็นลูกของภรรยาคนที่ 2 ทำให้นพพรมีทั้งพี่สาวและน้องสาวต่างมารดา เมื่อต่างคนต่างมีครอบครัวขยายออกไปในบริเวณบ้านเดิมส่งผลให้นพพรต้องเกี่ยวข้องกับสมาชิกในครอบครัวหลายคน ทำให้เขามีสถานภาพในครอบครัวหลายสถานภาพตามไปด้วย

3. การได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการศึกษา การที่นพพรได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาจากคุณย่าแพทย ส่งผลให้เขาได้เข้าเรียนในมูลนิธิ และได้รับความรู้ทางด้านการเล่น

คนตรีมาใช้ในการหาเลี้ยงชีพ มีกำลังใจที่เข้มแข็ง มีความหวังในการดำเนินชีวิต สามารถพึ่งตนเอง และทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัวได้

4. การมีฐานะยากจน การที่ครอบครัวของนพพรมีฐานะยากจน แม้พพรจะมีรายได้จากการเป็นครูสอนดนตรีก็เป็นรายได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่งผลให้นพพรรู้สึกผิดเสมอที่ทำให้ภรรยา และลูกลำบาก

5. การมีภรรยาตาบอด การที่นพพรมีภรรยาตาบอดและมีลูกด้วยกัน ทำให้เขารู้สึกผิดเสมอที่ทำให้บุลลาเกิดมามีปมด้อย

6. การประกอบอาชีพครูสอนดนตรี ทำให้นพพรมีเพื่อนที่เป็นนักดนตรีหลายคน ส่งผลให้นพพรมีสถานภาพความเป็นเพื่อน ซึ่งเป็นสถานภาพภายนอกครอบครัว

7. การเสียชีวิตของภรรยา ส่งผลให้นพพรสูญเสียสถานภาพความเป็นสามี

8. การป่วยด้วยอาการเส้นเลือดในสมองแตก ทำให้นพพรกลายมาเป็นผู้พิการซ้ำซ้อน คือ ทั้งตาบอด เป็นอัมพาต และเกิดความท้อแท้สิ้นหวัง

9. เหตุอหังการ ทำให้นพพรเสียชีวิตจากการถูกไฟครอก ส่งผลให้สถานภาพที่เคยเป็น สิ้นสุดลงทุกสถานภาพ

ภาพสะท้อนสถานภาพในสังคมไทย

1. สถานภาพความพิการ ผู้พิการทางการเห็น นวนิยายเรื่องบุลลา สะท้อนให้เห็นภาพชีวิตของผู้พิการทางการเห็นในอีกมุมมองหนึ่งที่ต้องการความรัก ต้องการสร้างครอบครัว เช่นเดียวกับคนปกติ แต่เมื่อเขามีภรรยาตาบอด ลูกที่เกิดมาก็ย่อมมีปมด้อยว่ามีพ่อแม่เป็นคนตาบอด ซึ่งมีอาจหลีกเลี่ยงได้ คราใดที่คนพิการยังเป็นที่ถูกเหยียดหยามของคนปกติในสังคมเดียวกัน

2. สถานภาพในครอบครัว นวนิยายเรื่องบุลลา สะท้อนให้เห็นว่า คนพิการที่เติบโตในครอบครัวชาย ย่อมต้องเกี่ยวข้องกับสมาชิกในครอบครัวหลายคน ซึ่งมีหลายเพศ หลายวัย สถานภาพของคนพิการจึงมีความหลากหลายตามไปด้วย

3. สถานภาพภายนอกครอบครัว นวนิยายเรื่อง บุลลา สะท้อนให้เห็นว่าคนพิการส่วนหนึ่งในสังคมเมื่อได้เกี่ยวข้องกับผู้อื่นที่มีใช้สมาชิกในครอบครัว ก็ย่อมมีสถานภาพภายนอกครอบครัวเพิ่มขึ้นมา เช่น สถานภาพความเป็นเพื่อน สถานภาพความเป็นพี่น้อง เป็นต้น

4. การสูญเสียสถานภาพที่เป็นอยู่ นวนิยายเรื่องบุลลา สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อคนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการเสียชีวิต แม้แต่ตัวคนพิการเองเสียชีวิต สถานภาพที่เคยเป็นจะสูญเสียไป เนื่องจากคนพิการมิได้มีความเกี่ยวข้องกับคนรอบข้างและคนกลุ่มอื่นในสังคม

5. สถานภาพความพิการซ้ำซ้อน นวนิยายเรื่องบุลลา สะท้อนให้เห็นว่า การที่คนพิการมี อาการป่วยที่ส่งผลกระทบต่อระบบสมองและระบบประสาทโดยตรง อาจทำให้คนพิการเกิดความพิการ ซ้ำซ้อนขึ้นได้

สถานภาพและบทบาทของตัวละครพิการในนวนิยายเรื่อง คຸ້ງນ້ຳຄ້າງ

สถานภาพของตัวละครพิการ

1. สถานภาพความพิการ ผู้พิการทางร่างกาย ตัวละครพิการในนวนิยายเรื่อง “คຸ້ງນ້ຳຄ້າງ” เป็นตัวละครรอง ชื่อ “จີจี้” มีสถานภาพเป็นผู้พิการทางร่างกาย จากปัญหาเกี่ยวกับกระดูกขาทำให้ ไม่สามารถเดินได้ ตัวละครพิการใช้กายอุปกรณ์คือ รถเข็นล้อเลื่อน ดังจะเห็นได้จากข้อความใน นวนิยายตอนที่ 1 ฉากเปิดตัวจີจี้ในเรื่องที่ว่า

“... คุณแม่ขา” เสียงแจ้ว ๆ ของเด็กหญิงตัวเล็ก ๆ ดังมาจากตัวเรื้อน ทำให้ผู้ที่ยืนอยู่บน ลานซีเมนต์หันมามองด้วยสายตาเปี่ยมไปด้วยความรัก

“ตื่นนานแล้วหรือลูก” หล่อนถามขณะเดินไปหาเด็กหญิงวัย 5-6 ขวบที่นั่งอยู่บนรถเข็น เล็ก ๆ โดยมีพี่เลี้ยงที่เพิ่งจะรุ่นสาวยืนอยู่เคียงข้าง...” (ประภัสสร เสวิกุล, 2542)

และจากข้อความในนวนิยายในตอนเดียวกันที่ว่า

“...บุษพาและวีรบุรุษใช้เวลาเป็นปี ๆ กว่าที่จะเข้าหาน้ำกันได้อีกครั้ง และเพิ่งมาใกล้ชิดกัน ใหม่เมื่อจี้มีปัญหากับกระดูกขา จนไม่สามารถลุกเดินได้เหมือนเด็กทั่วไป ช่วงที่รู้ข่าวร้ายที่ เกิดกับลูก วีรบุรุษเหมือนไม่ใหญ่ที่ต้องพายุแรงจนแทบล้มลงมีเพียงหล่อนที่เป็นกำลังใจ เทียวไป เทียวมาระหว่างอพาร์ทเมนต์ที่กรุงเทพฯ กับบ้านสวนที่เมืองนนท์ จนกระทั่งวีรบุรุษทำใจได้ และคืน สู่ความเป็นวีรบุรุษดังเดิม...” (ประภัสสร เสวิกุล, 2542)

2. สถานภาพทางครอบครัว จี้มีสถานภาพเป็นลูกสาวคนเดียวของวีรบุรุษและนที สถานภาพความเป็นหลานสาวของบุษพาและภารดี ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 1 ฉากที่จี้ขึ้นรถเข็นมาหาวีรบุรุษที่ว่า

“...คุณแม่ขา” เด็กหญิงเข็นรถเข็นบนลานซีเมนต์ร้องเรียกมารดาที่ยืนดูพี่เลี้ยงจัดไหปลา ร้าที่กองอยู่มุมหนึ่งของลาน

“ตรงไหนเป็นรอยเท้าของแม่คะ”

“เอ” วีรบุรุษมีสีหน้ายิ้ม ๆ เมื่อเธอมาทูลดตัวนั่งคุกเข่าข้างรถเข็น

“รอยที่โตกว่าเพื่อนลิคะ”

“แล้วรอยไหนของน้ำน้อยกับน้ำน้อยละคะ” มารดาก้มลงมองรอยเท้าเล็ก ๆ บนพื้น ซีเมนต์ปลางสนัศรีษะ

“แม่ก็ตอบไม่ถูกเหมือนกัน รอยเท้าเล็ก ๆ ดูกคล้ายกันไปหมด”

“แต่น้ำน้อยเป็นน้อง ต้องทำเล็กกว่าน้ำน้อยสิคะ”

“ไม่หรอกจ๊ะ ถึงน้ำน้อยจะเป็นน้อง แต่เกิดหลังน้ำน้อยแคปีเดียว แถมยังเป็นเด็กตัวโตด้วย ก็เลยโตทันพี่...” (ประภัสสร เสวิกุล, 2542)

บทบาทของตัวละครพิการ

1. การได้รับการศึกษา จิ๊จี้เรียนหนังสือที่มูลนิธิสงเคราะห์เด็กพิการ โดยก่อนบุษผา (น้ำสาวของจิ๊จี้) จะกลับมาอยู่ด้วยนั้น พี่เลี้ยงชื่อแดงเป็นคนเซ็นรมาส่งจิ้นรถบัสดของมูลนิธิที่หน้าปากซอย แต่เมื่อบุษผากลับมาอยู่กับจิ๊จี้ บุษผาจึงเป็นคนเซ็นรมาส่งจิ๊จี้ที่หน้าปากซอย ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 5 ที่ว่า

“... รถโรงเรียนมาแล้ว” บุษผาบอกเมื่อรถเข็นมาถึงหน้าปากซอยในเวลาเดียวกันกับที่รถบัสดคันใหญ่ของ โรงเรียนคิตตราซือของมูลนิธิสงเคราะห์เด็กพิการแล่นมาจอดริมถนนใหญ่...” (ประภัสสร เสวิกุล, 2542)

2. ความเป็นเด็กเอาแต่ใจ จิ๊จี้เป็นเด็กเอาแต่ใจ ซึ่งจะเห็นได้จากการที่จิ๊จี้ร้องไห้เมื่อวีรบุรุษเอาชาวอะเบาส์ที่ซื้อให้เธอไปในตอนที่ 3 ของนวนิยายที่ว่า

“... คุณแม่ทำแบบนี้ได้ยังไง” จิ๊จี้ถามด้วยน้ำตาอาบแก้ม “คุณแม่มาอยู่กับของของจิ๊จี้ได้ยังไง”

“แม่บอกแล้วว่าแม่จะซื้อให้จิ๊จี้ใหม่” มารดาเปิดถุงกระดาษใบเล็ก หยิบชาวอะเบาส์จิ้นมาถือไว้ในมือ

“แต่จิ๊จี้ไม่ต้องการของอะไรจากคุณแม่อีกแล้ว” จิ๊จี้ส่งเสียงและจิ้นรถเข็นผละไป...” (ประภัสสร เสวิกุล, 2542)

และเหตุการณ์ที่จิ๊จี้จิ้นเสียงกับพี่เลี้ยง จากการที่พี่เลี้ยงอยากดูแลจิ๊จี้ แต่จิ๊จี้ไม่ชอบดูแลคร เรื่องนั้น จิ๊จี้จึงยึดคริโมทมาทดเปลี่ยนมายังช่องที่เธออยากดู ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 9 ที่ว่า

“...ขอพี่ดูช่องอื่นเดี๋ยวเดี๋ยวนะคะ” พี่เลี้ยงบอกเมื่อลุกขึ้นไปเปลี่ยนช่องโทรทัศน์

“จิ๊จี้ไม่ชอบละครเรื่องนี้” เด็กหญิงกตริโมทกลับมาที่ช่องเดิม

“แต่ตอนนี้ยังเป็นโฆษณาอยู่” พี่เลี้ยงตอรอง “ไว้ให้หมดโฆษณาแล้ว น้องจิ๊จี้ค่อยกลับมาดูใหม่ก็ได้”

“แต่จิ๊จี้ไม่ชอบเรื่องที่พี่แดงจะดู” จิ๊จี้ส่งเสียงดังอย่างเอาแต่ใจ “ไม่ได้เกี่ยวกับโฆษณาหรือไม่โฆษณาอะไรซักหน่อย...” (ประภัสสร เสวิกุล, 2542)

3. ความเป็นเด็กค่อนข้างมีปัญหา จากการที่พ่อแม่แยกทางกัน โดยแม่ของจีจี้คอยพุดจา ประชดประชันที่อยู่เสมอ ส่วนนทีพ่อของจีจี้เองก็ไม่อยากเข้ามาหาจีจี้เพราะไม่อยากได้เถียงกับ วีรณูฯ ให้เธอเห็น ดังบทสนทนาระหว่างนทีกับบุษผาในนวนิยายตอนที่ 6 ที่ว่า

“... พี่รู้ว่าที่ผ่านมามีห่างเหินและละเลยลูกไปมาก แต่เป็นเพราะพี่ไม่อยากมีเรื่องทะเลาะ กับนิต น้อยก็คงรู้ว่าแทบทุกครั้งที่เราจะมาเยี่ยมลูก นิตจะต้องหาเรื่องมาพุดจากระแนะกระเหน หรือ ประชดประชันพี่เสมอ จนบางครั้งพี่ก็อดใจไว้ไม่ได้ต้องพุดอะไรออกไปแรงๆบ้าง ทั้งๆที่ไม่ ต้องการจะมีปากเสียงกันต่อหน้าลูก แต่การที่น้อยมาอยู่ด้วยอย่างนี้ จะทำให้จีจี้มีความอบอุ่นขึ้นกว่า อยู่กับแม่ตามลำพัง และพี่เองจะขอบคุณมากถ้าน้อยจะหาโอกาสพุดจ้อออกมาข้างนอกบ่อยๆ แทนที่จะปล่อยให้แกมีชีวิตที่ต้องเก็บตัวอยู่กับบ้าน และทำโน่นทำนี่อะไรไม่ได้ ตลอดเวลาที่ พยายามจะเลี้ยงดูจีจี้แบบเด็กธรรมดา ทำให้แกเห็นว่าการเดินไม่ได้ของแกไม่ใช่เรื่องเลวร้ายหรือ เป็นสิ่งที่ผิดปกติมากมายอะไร ให้แกสามารถอยู่ในสังคมและมีชีวิตอยู่ในวันหนึ่งข้างหน้าได้ แต่ทุก อย่างนิตไม่เคยเห็นด้วย เขาหาว่าพี่ใจดำใจร้ายกับลูก และต้องการจะเลี้ยงดูจีจี้เหมือนเด็กพิการคน หนึ่ง...” (ประภัสสร เสวิกุล, 2542)

4. การถูกเลี้ยงดูแบบเลือกปฏิบัติ ก่อนที่บุษผาจะมาอยู่ที่บ้านสวน จีจี้ไม่ได้รับการเอาใจ และตามใจ วีรณูฯ แม่ของเธอไม่เคยพาเธอออกไปเดินตามห้างสรรพสินค้า เนื่องจากวีรณูฯ กลัว สายตาของผู้คนที่ให้ทัศนะว่า เธอเป็นหม้ายสามีทิ้ง และมีลูกพิการ ดังจะเห็นได้จากบทสนทนา ระหว่างวีรณูฯ และบุษผาในนวนิยายตอนที่ 7 ที่ว่า

“... พี่ไม่ชอบออกไปไหนมาไหน” หล่อนนิ่งไปนิดหนึ่ง

“ไม่ชอบให้ใครต่อใครสมเพชเวทนาพี่หรือลูก”

“แต่น้อยไม่เห็นว่าจะมีอะไรน่าสมเพชเวทนาเลยสักนิด”

“คนแถวนี้เขารู้จักพี่ทั้งนั้น รู้เรื่องของพี่กับนที” วีรณูฯ েমริมฝีปาก

“พี่ไม่อยากให้เขาซุบซิบกันว่า “นั่นไงยายแม่หม้ายผัวทิ้งหรือนั่นไงลูกที่พิการไม่เหมือน เด็กคนอื่น”

“แล้วพี่นิตต้องไปแคร์ปากชาวบ้านด้วยหรือคะ” น้องสาวย้อนถาม

“ใช้ว่าพี่จะแคร์ปากใคร” พี่สาวถอนใจอย่างอึดอัด “แต่ถ้ามีแค่คนพุด มีแค่คนนินทา มี แค่คนสมเพชที่กับจีจี้แบบนี้ ถ้าเราอยู่กับบ้านไม่ต้องไฉน ไม่ต้องรับรู้อะไรไม่ดีกว่าหรือ...”

(ประภัสสร เสวิกุล, 2542)

5. การไม่ถูกเลือกปฏิบัติจากน้ำสาว เมื่อบุษผามาอยู่ที่บ้านสวน บุษผา น้ำสาวของจีจี้ก็ พุดจ้อออกไปเดินซื้อของที่ห้างสรรพสินค้า ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 1 ที่ว่า

“... จีจี้อยากได้อะไรไหมคะ” บุษผาที่เข็นรถเข็นให้หลานสาวก้มลงถาม

“สตีกเกอร์ค่ะ” หญิงสาวซึ่งดูถ่ายสตีกเกอร์ที่ตั้งอยู่ไม่ไกลนัก

“จีจี้อยากถ่ายรูปสตีกเกอร์ไปอวดเพื่อน ๆ ที่โรงเรียนบ้าง แต่แม่ไม่ยอมพามาถ่ายซักที”

“ได้สิ” หญิงสาวรับคำและออกคำสั่งกับเด็กพี่เลี้ยง

“แคงรีบวิ่งไปจองตู้ไว้ก่อน อย่าให้ใครตัดหน้าไปได้นะ...” (ประภัสสร เสวิกุล, 2542)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานภาพและบทบาทของตัวละครพิการในนวนิยายเรื่อง “คิ่งน้ำค้าง”

1. ปัญหาเกี่ยวกับกระดูกขา แม้ผู้ให้ข้อมูลจะมีได้กล่าวไว้ว่าปัญหาเกี่ยวกับกระดูกขาของตัวละครพิการเกิดจากโรคอะไร แต่ปัญหาเกี่ยวกับกระดูกขาดังกล่าวก็ส่งผลให้ตัวละครพิการมีสถานภาพเป็นผู้พิการทางร่างกาย ไม่สามารถเดินได้ และต้องนั่งรถเข็นไปตลอดชีวิต
2. การอยู่ในครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวหลายคน ทำให้ตัวละครพิการมีหลายสถานภาพในคราวเดียวกัน โดยจะเห็นว่า การที่ตัวละครพิการเกิดเป็นลูกของนทีและวีรนุช ทำให้ตัวละครพิการมีสถานภาพเป็นลูก การที่ตัวละครพิการมีน้ำสาวสองคนคือ บุษผาและภารดี ทำให้ตัวละครพิการมีสถานภาพเป็นหลานของน้ำสาวทั้งสองตามมา
3. การก่อตั้งมูลนิธิพัฒนาเด็กพิการและการเห็นความสำคัญของการได้รับการศึกษา สำหรับคนพิการของครอบครัว ทำให้ตัวละครพิการได้รับการศึกษา ปัญหาครอบครัว ทำให้ตัวละครพิการกลายเป็นเด็กที่เอาแต่ใจ เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนเองต้องการ
4. การตัดสินใจผิดพลาดของพ่อแม่ การที่วีรนุชและบุษผารักนที ด้วยความรักพี่สาว บุษผาจึงหลีกทางให้วีรนุชและนทีแต่งงานกัน ซึ่งนทีไม่ได้รับรักวีรนุชเลย เขาแต่งงานกับวีรนุชตามคำขอร้องของบุษผาเท่านั้น การตัดสินใจแต่งงานกับคนที่ไม่ได้รับรักของนที ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่ผิดพลาด ทำให้วีรนุชและนทีต้องหย่าร้างกัน นำมาสู่การที่วีรนุชคิดกันไม่ให้นทีมาพบจีจี้ ทำให้ตัวละครพิการกลายเป็นเด็กค่อนข้างมีปัญหา
5. ทักษะคติที่แตกต่างกันของครอบครัวข้าง โดยวีรนุช แม่ของจีจี้ให้ทักษะว่าความพิการของจีจี้เป็นสิ่งที่หน้าอับอาย เมื่อรวมกับการที่เธอหย่าร้างกับสามี ทำให้เธอไม่กล้าพาจีจี้ออกไปเผชิญกับสายตาของผู้คน บุษผา น้ำสาวของจีจี้ให้ทักษะว่า ความพิการของจีจี้มีใช้สิ่งที่หน้าอับอายแต่อย่างใด และนที พ่อของจีจี้ให้ทักษะว่าความพิการมีใช้ปมด้อยของชีวิต เขาต้องการเลี้ยงลูกมิให้รู้สึกว่าตนเองพิการ

ภาพสะท้อนสถานภาพในสังคมไทย

1. สถานภาพความพิการ ผู้พิการทางร่างกาย นวนิยายเรื่อง “คิ่งน้ำค้าง” สะท้อนให้เห็นว่าคนพิการส่วนหนึ่งในสังคม มีสถานภาพเป็นผู้พิการทางร่างกายจากปัญหาเกี่ยวกับกระดูกขา ทำให้ไม่สามารถเดินได้ ต้องนั่งรถเข็นไปตลอดชีวิต

2. สถานภาพในครอบครัว นวนิยายเรื่อง กิ่งน้ำค้าง สะท้อนให้เห็นว่า การที่คนพิการอาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวหลายคน มีความเกี่ยวข้องกับคนต่างวัย ส่งผลให้คนพิการมีหลายสถานภาพตามไปด้วย ไม่ว่าจะเป็น สถานภาพความเป็นลูก สถานภาพความเป็นหลาน เป็นต้น

สถานภาพและบทบาทของตัวละครพิการจากนวนิยายเรื่อง พระอาทิตย์ขึ้นแรม

ในนวนิยายเรื่องนี้ตัวละครที่เป็นคนพิการ 2 ตัว ได้แก่ ตัวละครหลักที่เป็นผู้พิการทางการเห็นคือ กรรณ และตัวละครรองที่เป็นผู้พิการทางการเห็นคือ คุณพีร์ ผู้วิจัยจึงจะวิเคราะห์สถานภาพและบทบาทของตัวละครพิการที่ละตัวดังต่อไปนี้

สถานภาพและบทบาทของกรรณ

สถานภาพก่อนเกิดความพิการ

1.การมีหลายสถานภาพในครอบครัว ก่อนที่กรรณจะกลายเป็นคนตาบอดนั้น เขามีสถานภาพในครอบครัวหลายสถานภาพในคราวเดียวกัน ได้แก่ สถานภาพความเป็นลูกของพ่อแม่ เป็นหลานชายของตา และเป็นน้องชายของพี่ชาย ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 1 ที่ว่า

“...ทันทีที่แม่จอดรถ กรรณก็เปิดประตูลงไปโดยเร็ว

“เคี้ยวแม่มารับนะ” แม้ว่า กรรณคว่ำบ่าที่วางอยู่บนเบาะ แล้ววิ่งเข้าบ้านตา พลงตะโกนไปด้วย

“ตา กรรณมาแล้วคร้าบ”

กรรณมองเห็นตายืนอยู่ที่โคนต้นไม้ เขารีบวิ่งเข้าไปหา ตาทางแขนออกโอบกอดร่างเล็กเอาไว้แน่น

“เป็นยังไง หลานรักของตา” ตาพูดอย่างนี้ทุกครั้งที่เจอกัน “วันนี้ไกรไม่มาด้วยหรือ กรรณหัวเราะแล้วว่า “ไม่มาละ...วันนี้พี่ไกรเขาไปบ้านเพื่อน...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 10-11)

2. สถานภาพความเป็นนักเรียน กรรณมีสถานภาพเป็นนักเรียนเรียนดีและเป็นที่รักของเพื่อน ๆ และครู ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 2 ที่ว่า

“...ข้อดีประการเดียวที่กรรณมีและเป็นสำหรับชีวิตวัยเด็กก็คือ การเป็นเด็กเรียนดีของคุณครู หนทางชัดเจนประการเดียวที่จะทำให้เขา พ้นจากสถานะของผู้ไม่สามารถก็คือ ความสามารถแบบที่คนอื่นทำไม่ได้ เขาเริ่มเรียนได้เกรดสามเกรดสี่ จนในที่สุดกลายเป็นเกรดสี่เสมอ จนไม่สามารถลงจากตำแหน่งนี้ได้...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 17)

บทบาทของกรรมก่อนเกิดคามพิการ

1. การเผชิญกับปัญหาครอบครัว หากคนทั่วไปมองโดยผิวเผินแล้ว กรรมอาจเป็นนักเรียนเรียนดี มีทุกอย่างสมบูรณ์พร้อม แต่กรรมกลับต้องเผชิญกับปัญหาครอบครัวในช่วงชีวิตวัยรุ่น เนื่องจากพ่อของกรรมมีภรรยาน้อย พ่อแม่ทะเลาะเบาะแว้งกันทุกครั้งที่พ่อกลับมาบ้าน ไกรพี่ชายของกรรมเองก็มีปัญหากับพ่อจนต้องออกจากบ้านไปอีกคน ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 2 ที่ว่า

“... ประโยคที่แม่ตอกย้ำกับเขาและพี่ชายมาตั้งแต่วันที่รู้ว่าพ่อมีเมียคนอื่นก็คือ

“พ่อเขาไม่รักเราแล้ว”... ” (หมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 20)

จากข้อความที่ว่า

“... “ไกร ทำไมทำตัวอย่างนี้”

แม่จะร้องไห้ฟูมฟายใส่ไกรทุกครั้งที่พ่อมาบ้าน เพราะไกรเป็นคนที่ถูกใส่ร้ายรุนแรงเสียยิ่งกว่าเขา นับแต่วันที่พ่อเริ่มมีเมียน้อยเป็นต้นมา ไกรจะหลบหน้าพ่อทุกครั้ง ทั้งที่อายุเพียงสิบสองปี แต่เขาก็โกรธเคืองพ่อรุนแรงราวกับเป็นชายหนุ่ม...” (หมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 21)

และข้อความจากนวนิยายตอนที่ 3 ที่ว่า

“... คตินั้นทั้งคิน กรรมได้ยินเสียงพ่อกับแม่ทะเลาะกัน แม้ไม่ใช่ครั้งแรกที่กรรมได้ยินเสียงโศกเศร้าและเสียงหวีดร้องของแม่ แต่ก็ครั้งแรกที่กรรมรู้สึกหวาดกลัวสุดขีด การได้รับรู้ว่าอะไรเป็นสาเหตุของการทะเลาะกัน ทำให้เขาเอาแต่นอนซดตัวนิ่ง กรรมรู้สึกได้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในบ้านมันใหญ่โตเกินเขาจะเข้าใจได้...” (หมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 24)

2. การขาดความเป็นอิสระในชีวิต จากการที่แม่เข้ามาดูแลในชีวิตของกรรมเกินความจำเป็น ไม่ว่าจะเป็น การห้ามมิให้กรรมมีความรักในวัยเรียน การสะกดรอยตามกรรมไปที่โรงเรียนขณะที่กรรมไปดูหนังกับสุดแสงดาว ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 6 ที่ว่า

“..กรรม แหม เจอพอดี”เสียงของแม่ แม่ตามเขามาถึงในโรงหนัง แม่ชะโงกหน้าไปทักสุดแสงดาว

“ว่าไงจ๊ะ” เขาและเธอขยับนั่งตัวตรงทันที มือที่โอบไหล่ค่อย ๆ หดกลับมาที่ตัก แม่ชะโงกหน้ามาสำรวจอีกรอบให้แน่ใจ เขาตัวชาด้วยความละอาย สุดแสงดาวนั่งเงียบ เขาไม่รู้อะไรอย่างใด นึกไม่ถึงเลยว่าสถานการณ์เช่นนี้จะเกิดขึ้นในชีวิตของเขา แม่สะกดรอยตามมาเพียงเพราะเขามาดูหนังกับคนที่เขารัก...” (หมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 52)

เมื่อแม่เห็นกรรมสนิทกับเพื่อนชายชื่อ ธรณี แม่ก็ห้ามมิให้กรรมคบกับธรณี เพราะเข้าใจว่ากรรมเป็นลักเพศ ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 7 ที่ว่า

“...แม่ไม่ตอบคำถาม แต่กลับรำพันต่อ “ลูกจะชอบสุดแสงดาวอีกก็ได้ แม่ยอมแล้ว แต่แม่ขอที่เรื่องลักเพศอย่างนี้แม่ทนไม่ได้...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 61)

3. การได้รับความกดดันทางจิตใจ หลังจากแม่เข้าใจว่ากรรมเป็นลักเพศ และห้ามไม่ให้กรรมคบกับภริณี ชีวิตของเขาก็เต็มไปด้วยความเหงา ความเศร้า ส่งผลให้การเรียนของกรรมตกต่ำลง สร้างความผิดหวังให้กับแม่และครู ทุกคนรอบข้างต่างหันหลังให้เขา อันเป็นสาเหตุที่ทำให้กรรมตัดสินใจถึงตัวตาย ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 8 ที่ว่า

“...ผู้ใหญ่ที่คิดเหมือน ๆ กันดูช่างเข้ากันได้เป็นปีเป็นขลุ่ย ในขณะที่เขากลับวังเวงราวกับดนตรีชิ้นเดียวในวงที่ไม่มีใครเล่นเป็น ทุกคนหันหลังให้เขา ทั้งรู้ตัวและไม่รู้ตัว (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 65)

สถานภาพหลังเกิดความพิการ

1. สถานภาพความพิการ ผู้พิการทางการเห็น หลังจากกรรมถึงตัวตาย และรอดชีวิตมาได้ กรรมก็กลายเป็นผู้พิการทางการเห็น ดังจะเห็นได้จากฉากที่เหมือนใจบอกความจริงกับกรรมว่าเขาถึงตัวตายแล้ว ไม่ตาย และจะต้องกลายเป็นคนตาบอด ในนวนิยายตอนที่ 8 ที่ว่า

“...ตาแก่จะมองไม่เห็นอีกแล้วนะ”

แม้จะรู้แล้วว่าตนเองจะต้องกลายเป็นคนตาบอด แต่กรรมก็นึกไม่ถึงว่า เขาจะได้ยินคำว่า

“อีกแล้วนะ” เหมือนใจกล่าวได้อย่างไร จึงพูดกับเขาเช่นนั้น เขารู้ดีด้วยว่า แม่จะไม่ยอมให้เขาตาบอด...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, 68)

2. สถานภาพความเป็นลูกที่ยังไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่กับความพิการได้ ในระยะแรกของการเกิดความพิการ กรรมยังไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่กับความพิการได้ ดังจะเห็นได้จากฉากที่กรรมอยู่ในห้องน้ำในนวนิยายตอนที่ 9 ที่ว่า

“...เขารู้สึกดีที่สามารถดูแลตัวเองได้พอสมควร แต่พอถึงตอนที่ลูกขึ้นมาที่อ่างล้างมือ เขาก็บิดเอากว้าน้ำและอะไรต่อมิอะไรที่วางอยู่หล่นลงมา เสียงดังโครม เพล้ง ก้องไปทั้งห้องน้ำในทันทีนั้น เขาได้ยินเสียงแม่...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 72)

3. สถานภาพความเป็นลูกศิษย์ หลังจากกรรมยอมไปอยู่ในมูลนิธิพัฒนาคนตาบอด กรรมก็มีสถานภาพเพิ่มขึ้นมาอีกหนึ่งสถานภาพ นั่นคือ สถานภาพความเป็นลูกศิษย์ของคุณพีร์และคุณนิค ดังจะเห็นได้จากฉากที่คุณพีร์กำลังสอนกรรมทำกับข้าวอยู่ในครัวในนวนิยายตอนที่ 15 ที่ว่า

“... “มือไม่มีกระดูกหรือไง” คุณพีร์ว่าซ้ำ ๆ

กรรมนั่ง รู้สึกเหมือนถูกตำหนิอย่างรุนแรง เขาค่อยเอื้อมมือไปหยิบมีด ค่อย ๆ วางผักลงบนเขียงอย่างตั้งใจ ก็พอดีมีเสียงฝีเท้าเดินเข้ามาในห้องตามด้วยเสียงทักหวานเจี๊ยบแจ้ว

“คุณพีร์ทำอะไรอยู่”

“คุณนิค ผู้ดูแลที่นี่” คุณพีร์กระซิบบอกเขา...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 115)

4. ความพยายามเปลี่ยนแปลงสถานภาพของตนเองให้ดีขึ้น กระณพยายามจะเปลี่ยนสถานภาพจากคนตาบอด กลับไปเป็นนักเรียนมัธยมปลายอีกครั้ง ด้วยการเรียนพิมพ์ดีด และหัดเรียนอักษรเบรลล์ แต่เมื่อเหมือนใจ เพื่อนที่กระณแอบหลงรักพาจารย์ รุ่นพี่ที่คณะของเธอมาด้วย กระณจึงรู้สึกเสียใจและคิดจะกลับไปอยู่ในสถานภาพเดิมคือ คนตาบอดที่นอนนิ่ง ๆ อยู่คนเดียวช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ดังเดิม แต่เมื่อกระณคิดได้ กระณก็ พยายามกลับคืนสู่สถานภาพของการเป็นนักเรียนอีกครั้ง ด้วยการไปสอบเทียบชั้นมัธยมปลาย ไปเรียนกวดวิชาเตรียมสอบเอ็นทรานส์ จนสามารถสอบติดเปลี่ยนสถานภาพเป็นนิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 33 ที่ว่า

“...กระณสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้! จดหมายที่ทบวงวิทยาลัยส่งมาถึงบ้านมีข้อความที่ระบุชัดเจนว่า กระณสอบติดคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามที่เขาลือไว้เป็นอันดับหนึ่ง แม่เป็นคนเปิดจดหมายอ่านและตะโกนเรียกกระณเสียงดังลั่น (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 257)

บทบาทของตัวละครพิการ (กระณ)

1. การไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ ในช่วงระยะแรกหลังจากเกิดความพิการ กระณไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ เมื่อการกระทำของคนรอบข้างมากระทบจิตใจ เขาจึงแสดงปฏิกิริยาทางอารมณ์ออกมาในรูปของความรำคาญคนรอบข้าง และแสดงอารมณ์รุนแรง ไม่ว่าจะเป็นความรำคาญคำพูดของคนทั่วไปที่พูดถึงเขาด้วยความสมเพช ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 9 ฉากที่พ่อมารับกระณกลับบ้านที่ว่า

“...เขาลูกจากเตียงโดยการพยุงของพ่อ เขารู้สึกเหมือนตัวเองถูกลากไป โชคดีที่เขาไม่เห็นใครในระหว่างทางเดินเลย ทำให้ไม่ต้องเห็นแววตาแสดงความสมเพชเวทนาของใคร แต่เสียงคนที่เดินสวนไปมา และเสียงอื่น ๆ ที่ดังอยู่ตลอดทางก็ทำให้เขารำคาญ...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 73)

เมื่อคนรอบข้างพูดหรือทำอะไรไม่ได้ตั้งใจกระณก็จะรู้สึกรำคาญและหาทางออกด้วยการอาละวาด ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 9 ที่ว่า

“...หลังจากเขาปฏิเสธแม่ วันรุ่งขึ้น ไกรก็มาหาเขา

“กระณ” พี่ชายทำเสียงแบบปลอบประโลม

“ไป” เขาไล่พี่ชาย “ผมอยากอยู่คนเดียว”

“พี่อ่านหนังสือให้ฟังไหม”

นี่เป็นประ โยคที่ทำให้เขาเกรี้ยวกราดขึ้นไปอีก เขาหมดโอกาสที่จะอ่านหนังสือแล้วโดยสิ้นเชิง “ไป... ไปให้พ้น ผมไม่ต้องการเจอใครทั้งนั้น...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 75)

2. ความเจ็บปวดในจิตใจจากการไม่มีส่วนร่วม เมื่อเพื่อนกลุ่มใหญ่มาเยี่ยมกรรมที่บ้าน และต่างสนทนาถึง การที่กรรมทำให้ทุกคนมาพบกัน และเรื่องที่มหาวิทยาลัย ทำให้กรรมเจ็บปวดจากการไม่มีส่วนร่วมในสิ่งที่เพื่อน ๆ สนทนากัน เนื่องจากเขามองไม่เห็นสีหน้าแววตาที่เพื่อน ๆ แสดงออก ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 13 ที่ว่า

“... “นี่นาน ๆ พวกเราจะรวมได้อย่างนี้สักครั้งนะ” เพื่อนผู้ชายคนหนึ่งบอก

“ขอบใจนะกรรม ถ้าไม่ได้แกก็ไม่ได้เจอกัน”

เพื่อนอาจจะพูดด้วยความอยากเอาใจกรรม แต่เพื่อนก็ไม่รู้หรือกว่าอะไร โยคะเหล่านั้น มันทำให้กรรมปวดร้าวใจแค่ไหน...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 107)

และจากข้อความที่ว่า

“...เขาเริ่มอยากให้เพื่อนพวกนี้กลับไปเสียที่เขาไม่ต้องการได้ยินได้ฟังอะไร ที่เขาไม่มีส่วนร่วมอีกต่อไป พวกเขาทำอะไรกันบ้าง เขาก็ไม่รู้ พวกเขานั่งตรงไหน สบตากันจับมือกัน เขาไม่มีวันรู้เลย ถ้าทราบใดพวกเขาไม่สงสัย...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 108)

3. ความพยายามฝึกการใช้ชีวิตด้วยตนเอง หลังจากกรรมมาอยู่ที่มูลนิธิพัฒนาคนตาบอด คุณพิรกับคุณนิตก็สร้างแรงจูงใจให้กรรมยอมฝึกการใช้ชีวิตด้วยตนเอง ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 16 ที่ว่า

“...คุณนิตยื่นรอกเขาอยู่แล้ว เพราะเธอส่งเสียงทักมาแต่ไกล ไม่ทำถูกยื่นเข้ามาในมือของเขาอีกครั้ง กรรมอยากจะทำเหมือนกับที่เขาทำกับคุณพิร แต่น้ำเสียงของคุณนิตที่ดูดีและเขาจริงใจจะทำให้เขาไม่กล้า เขาต้องยอมรับมันมาไว้ในมือ โดยที่เขาไม่พอใจอย่างยิ่ง เจ้าไม้เท้าสีขาวที่จะแบ่งเขาออกจากความเป็นคนตาดีโดยสมบูรณ์ เสียงคุณนิตเจื้อยแจ้ว แต่เขาแทบไม่ได้ฟัง

“กรรม ตั้งใจหน่อยสิ” เธอเริ่มเสียงแข็งขึ้น

“ถ้าขึ้นเธอทำเป็นมีปฏิริยาอย่างนี้ ชาตินี้ทั้งชาติเธอก็จะตาบอดมม ังอยู่เช่นนี้แหละ เธอต้องการจะเป็นคนตาบอดที่ช่วยตนเองไม่ได้ไปตลอดชีวิตอย่างนั้นหรือ แล้วเธอลองคิดดูนะ ใครเขาจะมานั่งช่วยเหลือเธอตลอดเวลา เธอจะเอารายได้เลี้ยงตัวเองมาจากไหน เธอจะอยู่กับใครชั่วชีวิต...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 126)

โดยคุณพิรกับคุณนิตฝึกให้กรรมเดินทางด้วยไม้เท้าขาว สร้างความภูมิใจให้กรรมรู้สึกว่าเขาเองก็สามารถทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ได้ไม่ต่างจากคนตาดี สามารถมองเห็นได้โดยไม่ต้องใช้ตา ก่อนที่กรรมจะเข้ารับการทดสอบด้วยการเดินมาขึ้นรถเมล์ที่ซบเปอร์มาร์เก็ต และนั่งรถเมล์ไปลงอนุสาวรีย์ชัยฯ ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 18 ที่ว่า

“.. “ทำไมไม่ลงเสียตั้งแต่ป่ากับลุงสองคนนั้นเขาแนะนำล่ะ”

“คุณนิตอยู่บนรถหรืออะ”

เขากลายเหมือนละเมอ

“ไอ้สิ” เสียงคุณพีร์ตอบแทน แล้วก็หัวเราะขกใหญ่

“คุณนิตทำอย่างนี้กับลูกศิษย์ทุกคนแหละ เธอไม่เคยทิ้งให้ใครไปคนเดียวหรอก”

กรรมรู้สึกตื่นตันในน้ำใจของคุณนิต ในขณะที่เดียวกันเขาก็รู้สึกภาคภูมิใจ ที่ไม่ได้ทำตามที่คุณลุงคุณป้าสองคนนั้นแนะนำ (หมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 149-150)

4. ความพยายามพัฒนาศักยภาพของตนเอง หลังจากผ่านการทดสอบการเดินทางด้วยไม้เท้าขาวจากคุณนิต กรรมก็นึกอยากเรียนชั้นมัธยมปลายต่อ คุณพีร์จึงแนะนำให้กรรมเรียนอักษรเบรลล์และหัดพิมพ์ดีด กรรมจึงเริ่มหัดเรียนพิมพ์ดีดจากเทพที่เหมือนใจอ่านเป็นหนังสือเสียงมาให้ได้จะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 26 ที่ว่า

“...เหมือนใจไปแล้ว แต่กรรมยังนั่งอยู่ที่เดิม เขาตั้งสมาธิและฝึกพิมพ์อย่างมุ่งมั่น เทปที่อัดถูกเปิด และเขาใช้หูและนิ้วของเขาแทนตา กระดาษแผ่นแล้วแผ่นเล่าถูกทำเป็นบทพิสูจน์...” (หมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 208)

สถานภาพและบทบาทของตัวละครพิการที่เป็นตัวละครรอง (คุณพีร์)

ตัวละครรองที่มีหลายสถานภาพและบทบาทในเรื่องคือ คุณพีร์ ซึ่งคุณพีร์มีสถานภาพและบทบาทดังต่อไปนี้

สถานภาพ

1. สถานภาพความพิการ คุณพีร์มีสถานภาพเป็นผู้พิการทางการเห็นเนื่องจากโรคจอประสาทตาเสื่อมจากกรรมพันธุ์ หลังจากเรียนจบมหาวิทยาลัยในทางปรัชญาเพียง 3 ปี ดังจะเห็นได้จากคำบอกเล่าของคุณพีร์ในนวนิยายตอนที่ 16 ที่ว่า

“...คุณพีร์เล่าว่า เขารู้ตัวว่าเขาจะบอดตอนที่เรียนมหาวิทยาลัยปีสามแล้ว ตอนนั้น เขานึกว่าจะตาสั้น เพราะวงตาของเขาเริ่มแคบเข้า และเริ่มมองไม่เห็นในยามพลบค่ำ เขาจึงไปที่ร้านตัดแว่นด้วยความคิดว่าจะไปตัดแว่น ที่ร้านตัดแว่นนี้เอง เขาได้พบกับชายสูงอายุคนหนึ่งที่ยกกับเขาในตอนตรวจตาว่า

“อีกสามปีคุณจะตาบอด”

และจากข้อความที่ว่า

“...หลังจากนั้นเขาก็มองไม่เห็นขึ้นเรื่อยๆจนต้องไปหาจักษุแพทย์ เขาจึงได้คำตอบอันน่าสะพรึงกลัวว่า เขาจะตาบอดภายในอีกสามปีข้างหน้าแน่นอน ด้วยสาเหตุจากประสาทตาเสื่อม อันเป็นลักษณะด้อยทางกรรมพันธุ์...” (หมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 129)

2. สถานภาพความเป็นลูก คุณพีร์มีสถานภาพความเป็นลูกชายของพ่อแม่ ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 16 ที่ว่า

“...ข่าวเรื่องเขาตาบอดเริ่มขจรขจายไปในหมู่เพื่อนแล้ว ตอนนั้นเขากลับไปอยู่กับพ่อแม่ที่บ้านนอก และรู้ว่าความทุกข์ของพ่อแม่เมื่อเห็นว่าเขาตาบอดเมื่อเรียนจบแล้วนั้น มันเป็นทุกข์ที่ยิ่งใหญ่ขนาดไหน เขาได้ยื่นพ่อแม่ท่อมถึงกันเรื่องอนาคตของเขา เขาได้ยื่นพ่อแม่ร้องไห้ด้วยกันเกี่ยวกับชะตากรรมของเขา...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 131)

3. การเปลี่ยนแปลงสถานภาพไปตามความสามารถและหน้าที่การงาน สถานภาพที่ได้มาโดยความสามารถของคุณพีร์เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์ความพลิกผันในชีวิตและการเปลี่ยนแปลงหน้าที่การงาน ได้แก่ สถานภาพความเป็นวิทยากรคนตาบอดในด้านปรัชญา ดังจะเห็นได้จากคำบอกเล่าของคุณพีร์ในนวนิยายตอนที่ 20 ที่ว่า

“...ผมพูดเรื่องปรัชญา” คุณพีร์ว่า “สมัยที่เรียนมหาวิทยาลัย ผมเอกปรัชญา มันเข้ากับชีวิตผมอย่างบอกไม่ถูก ผมยังเคยคิดไว้เลยว่า วันหนึ่งผมจะเขียนนวนิยายเชิงปรัชญา ผมจะเป็นนักเขียน...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 160)

สถานภาพเจ้าหน้าที่มูลนิธิพัฒนาคคนตาบอด ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 14 ที่ว่า

“...เสียงเจ้าหน้าที่ที่พามาแนะนำว่า

“อ้อ...นี่คุณพีร์...หัวหน้าฝ่ายผู้ฝึก”

กรรมยื่นมือไปข้างหน้าด้วยความเขิน...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 115)

สถานภาพเจ้าของกิจการร้านนวดแผนโบราณของร้านสุตใจนวดแผนโบราณ ที่ดึกแถวหน้าบ้านของครูสุตใจ ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 21 ที่ว่า

“...ครูสุตใจมีวิธีการที่จะทำให้ร้านของคุณพีร์เป็นจุดสนใจ โดยการไปชวนเพื่อนร่วมรุ่นของคุณพีร์มาช่วยกันจัดร้านทุกอย่างเสร็จในเวลาอันรวดเร็ว รวมทั้งการดำเนินการขอเปิดร้าน โดยใช้ประกาศนียบัตรของคุณพีร์เป็นตัวรับรอง รวมทั้งการขอให้ประชาสงเคราะห์จังหวัดสนับสนุนด้วย...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 172)

4. สถานภาพความเป็นพระสงฆ์ คุณพีร์มีสถานภาพความเป็นพระสงฆ์เพิ่มขึ้นมาจากการอุปสมบท เพื่อให้ครูสุตใจหายจากอาการป่วยและทดแทนพระคุณพ่อแม่ ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 22 ที่ว่า

“...ในที่สุด คุณพีร์กับนันทักก็บวชพร้อมกัน เป็นงานบวชที่คุณพีร์แสดงเจตนาขัดแย้งที่จะให้มีคนมาร่วมงานน้อยที่สุด ลูก ๆ ของครูสุตใจมาร่วมงานด้วย เพราะรู้ว่าคุณพีร์บวชให้แม่ พ่อแม่ของคุณพีร์ร้องไห้ ในขณะที่พ่อแม่ของนันทักยังง ๆ อยู่...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 180)

5. การกลับสู่สถานภาพเดิม หลังจากลาสิกขาบท คุณพีร์ก็กลับมาทำงานที่มูลนิธิพัฒนาคนตาบอด ทำให้เขากลับมาสู่สถานภาพเดิมคือเจ้าหน้าที่มูลนิธิพัฒนาคนตาบอด ในการสอนให้คนตาบอดที่เข้ามาในมูลนิธิใช้ชีวิตด้วยตัวเอง ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 23 ที่ว่า

“...กรรมหัวเราะ “คุณพีร์สมแล้วที่เป็นนักปรัชญา”

“แต่ก็เกือบเอาตัวไม่รอดเหมือนกัน”

คุณพีร์ว่า แล้วจึงเล่าเรื่องร้านนวนั้นปิดไปเมื่อครุสุดใจเสียชีวิตลง และลูก ๆ ของครุขายตึกแถวนั้นไป

“ผมก็เลยต้องมาอยู่มูลนิธินี้ไงเล่า...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 182)

6. สถานภาพความเป็นสามี ในตอนท้ายของเรื่อง คุณพีร์ก็มีสถานภาพเพิ่มมาอีกสถานภาพ นั่นคือ สถานภาพการเป็นสามี ด้วยการแต่งงานกับคุณนิต เจ้าหน้าที่มูลนิธิพัฒนาคนตาบอดอีกคน ดังจะเห็นได้จากจดหมายที่กรรณเขียนถึงพ่อของเขาในนวนิยายตอนอวสานที่ว่า

“...วันที่เราไปงานเลี้ยงพระวันแต่งงานของคุณพีร์กับคุณนิตด้วยกันที่โรงพยาบาลสงฆ์ เหมือนใจถามผมว่า

“ว่าไง แกเจอคุณนิตในชีวิตหรือยัง”

ผมจำได้ว่าผมตอบเหมือนใจไปว่า “เจอแล้ว” เหมือนใจส่งเสียงร้อง ดี ดี แต่พอผมพูดต่อว่า “แต่คุณนิตเขามีคุณพีร์แล้ว” เหมือนใจก็ร้องแบบเหมือนใจว่า “แกมันไม่ตลอดกาล...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 267)

บทบาทของตัวละครพิการ (คุณพีร์)

บทบาทก่อนเกิดความรัก

1. การปฏิบัติเมื่อรู้ว่าจะต้องตาบอด เมื่อคุณพีร์รู้ว่าเขาจะต้องกลายเป็นคนตาบอดในอีกสามปีข้างหน้า เขาจึงพยายามไปดูพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกทุกวัน และอ่านหนังสือทุกเล่มเท่าที่จะอ่านได้ด้วยความสามารถ ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาของคุณพีร์ในนวนิยายตอนที่ 16 ที่ว่า

“...ผมทำทุกวัน เพราะผมรู้ว่า วันหนึ่งผมจะ ไม่ได้เห็นพระอาทิตย์อีก ผมจึงอยากจะเก็บภาพและสีของพระอาทิตย์ไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ผมรู้ว่าคุณกรรณเข้าใจในสิ่งที่ผมพูดดี เพราะยามที่เราตาบอดนี้ มันมืดมิดไปหมดจริง ๆ ผมคิดของผมเองเล่น ๆ ว่า ถ้าผมเก็บแสงเอาไว้มาก ๆ มันอาจจะเรืองแสงในใจผมก็ได้...” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 130)

และบทสนทนาของคุณพีร์ที่ว่า

“...และอีกอย่างที่ผมพยายามมากด้วยก็คือ การอ่านหนังสือ ผมรู้ว่าผมจะ ไม่ได้อ่านมันอีก ผมก็เลยตะลุยอ่านหนังสือแบบไม่เลือกเล่ม ไม่เลือกประเภท ผมอ่านด้วยความกระหาย และอ่าน

ด้วยความอาลัย ความคิดถึง ราวกับมันเป็นคนรักของผม และผมกำลังจะจากมันไป...” (ชมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 130)

บทบาทหลังเกิดความพิการ

1. การคิดฆ่าตัวตาย คุณพีร์คิดว่า หากเขาตาบอดเขาจะฆ่าตัวตาย เพราะไม่อยากอยู่เป็นภาระให้กับคนอื่น หลังจากตาบอด คุณพีร์จึงเขียนจดหมายไปบ่นเรื่องสุขภาพ และขอยานอนหลับจากเพื่อนมารวมกับที่ซื้อจากร้านขายยา ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 16 ที่ว่า

“เขาเริ่มเขียนจดหมายไปหาเพื่อน ๆ ที่เรียนมหาวิทยาลัยเดียวกัน และเริ่มบ่นถึงเรื่องสุขภาพ โดยกล่าวอ้างถึงการนอนไม่หลับ และขอยานอนหลับ เขาทำให้เพื่อนๆ แต่ละคนส่งยานอนหลับมาให้คนละไม่น้อยกว่าสิบเม็ด รวมทั้งที่เขาไปขอซื้อจากร้านขายยามาสะสมไว้ รวมแล้วมากกว่าสองร้อยเม็ด แล้วเขาจึงกำหนดวันตายของตัวเอง เขาจะกินยาทั้งสองร้อยเม็ดฆ่าตัวตาย จบชีวิตที่เป็นภาระของคนอื่นเสีย...” (ชมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 132)

2. การมีความรัก คุณพีร์พบรักกับผู้หญิงตาดีคนหนึ่ง ขณะที่เขาไปบรรยายในชั้นเรียนที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง และเธอก็มาหาคุณพีร์ที่มูลนิธิ พาคุณพีร์ไปดูต้นไม้ พาไปดูพระอาทิตย์ขึ้น และพระอาทิตย์ตกดินตามที่ต่าง ๆ อ่านหนังสือเสียงให้คุณพีร์ฟัง ทำให้คุณพีร์ประทับใจในตัวเธอ จนเกิดเป็นความรัก ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 20 ที่ว่า

“...คุณพีร์ประทับใจที่เธอไม่รังเกียจเขา ประทับใจที่เธออดทนอ่านหนังสือเล่มหนา ๆ ใส่เทปมาให้เขาฟัง เธอไม่เรียกเขาว่าวีรบุรุษแล้ว แต่กลับสนิทสนมกันมากขึ้น ๆ...” (ชมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 161)

และข้อความในนวนิยายตอนเดียวกันที่ว่า

“...เขาคอยเธอทุกวัน รอฟังเสียงเธอ รอให้เธอมาเป็นหลักให้เขาจับจูง ความสัมพันธ์เช่นนี้ดำเนินไปเป็นปี และคุณพีร์ก็รักเธอจนเต็มหัวใจ...” (ชมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 162)

3. การมีหน้าที่การงานที่ดี หน้าที่การงานของคุณพีร์คือ การสอนคนตาบอดให้เดินทางด้วยไม้เท้าขาว ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาจากที่คุณพีร์สอนให้ภรรยาใช้ไม้เท้าขาวที่ว่า

“...เอะละ ผมจะไม่บอกทางคุณนะ คุณเดินไปเอง แต่ผมจะเดินไปข้างๆ คุณถือไม้เท้าผมไปด้วยก็แล้วกัน...” (ชมัยกร แสงกระจ่าง, 2543, หน้า 125)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทและสถานภาพของตัวละครพิการ (กรรม)

1. ครอบครัว การที่ครอบครัวของกรรมมีสมาชิกในครอบครัวหลายคน ทำให้กรรมมีหลายสถานภาพในคราวเดียวกันตามไปด้วย

2. การได้รับการศึกษา ทำให้ทั้งก่อนและหลังเกิดความพิการ กรรมมีสถานภาพความเป็นนักเรียน

3. การนอกใจ การที่พ่อนอกใจแม่ของกรรมโดยการมีภรรยาน้อย ทำให้พ่อแม่ทะเลาะกัน นำมาสู่ปัญหาครอบครัว

4. การแสดงความรักลูกมากเกินไป การที่แม่ของกรรมแสดงความรักลูกมากเกินไป และคิดว่าสิ่งที่ตนเองเลือกให้ลูกนั้นเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้องที่สุด ทำให้กรรมรู้สึกว่าเขาไม่สามารถตัดสินใจทำอะไรด้วยตนเองได้ และรู้สึกว่าตนเองถูกบีบคั้น ไม่มีอิสระในชีวิต

5. การขาดโอกาสพูดคุยกันด้วยเหตุผล การที่แม่และกรรมไม่มีโอกาสคุยกันด้วยเหตุผล นำมาสู่การเข้าใจผิด ดังจะเห็นได้จากการที่แม่เข้าใจผิดว่ากรรมเป็นลักเพศ มีความสัมพันธ์เกินเลยกับธณิ

6. การฆ่าตัวตาย การที่กรรมตัดสินใจฆ่าตัวตาย ทำให้กระสุนตัดผ่านประสาทส่วนรับการมองเห็น ทำให้กรรมกลายเป็นคนตาบอดตลอดชีวิต

7. การยังไม่คุ้นชินกับความพิการ การที่กรรมต้องฟื้นขึ้นมาและพบว่าตนเองกลายเป็นคนตาบอด จากที่เคยมองเห็นกลับมองไม่เห็น ทำให้กรรมยังไม่คุ้นชินกับสภาพความพิการ ทำให้ช่วงระยะแรกหลังจากเกิดความพิการ เขาไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างเต็มที่

8. การยอมรับฟังคำแนะนำจากเพื่อน การที่กรรมยอมรับฟังคำแนะนำของเหมือนใจ แม้จะมีได้ยอมรับฟังและยอมปฏิบัติตามในทันที นำมาสู่การตัดสินใจไปอยู่มูลนิธิพัฒนาคนตาบอดของกรรม

9. การได้เรียนรู้ชีวิตและความพิการของคนรอบข้าง การที่กรรมได้ฟังเรื่องราวชีวิตก่อนเกิดความพิการและหลังจากเกิดความพิการของคุณพีร์ ทำให้เขาเข้าใจว่าผู้อื่นเองก็ได้รับความทุกข์ทรมานเช่นกัน ทำให้กรรมยอมฝึกการเดินทางด้วยไม้เท้าขวจนสามารถผ่านการทดสอบ ทำให้กรรมคิดจะเรียนต่อมัธยมปลาย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานภาพและบทบาทของตัวละครพิการ (คุณพีร์)

1. ลักษณะด้อยทางกรรมพันธุ์ ความพิการของคุณพีร์เกิดขึ้นจากภาวะจอประสาทตาเสื่อม อันเป็นลักษณะด้อยทางกรรมพันธุ์

2. การมีภาพลักษณ์ทางสังคมที่ดี การที่คุณพีร์ได้รับการศึกษาดี เรียนจบปริญญาตรีทางด้านปรัชญา มีบุคลิกภาพดี การวางตัวในสังคมได้ดี ทำให้คุณพีร์สามารถเปลี่ยนแปลงสถานภาพไปตามหน้าที่การงานที่หลากหลายได้

3. ความกตัญญูทดแทน การที่คุณพีร์ระลึกถึงพระคุณของพ่อแม่และครูสุดใจ ทำให้คุณพีร์ต้องการอุปสมบทเพื่อทดแทนพระคุณของพ่อแม่และครู

4. การสมรส การที่คู่พิร่แต่งงานกับคุณนิต ทำให้คู่พิร่มีสถานภาพความเป็นสามีเพิ่ม
มาอีกสถานภาพ

สถานภาพในสังคมไทย

1. สถานภาพผู้พิการทางการเห็นที่มีได้มีความพิการมาแต่กำเนิด นวนิยายเรื่อง “พระ
อาทิตย์คินแรม” สะท้อนให้เห็นว่า คนพิการส่วนหนึ่งในสังคม เกิดความพิการทางการเห็นภายหลัง
โดยมีสาเหตุมาจากทั้งลักษณะด้อยทางพันธุกรรม และเกิดจากการกระทำของตนเอง

2. สถานภาพความเป็นนักเรียน นวนิยายเรื่อง “พระอาทิตย์คินแรม” สะท้อนให้เห็นว่า
การที่พ่อแม่ของคนที่พิการสนับสนุนให้คนพิการได้รับการศึกษา ทำให้คนพิการมีสถานภาพเป็น
นักเรียน

3. สถานภาพความเป็นลูกที่ยังไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่กับความพิการได้ นวนิยายเรื่อง
“พระอาทิตย์คินแรม” สะท้อนให้เห็นว่า คนพิการที่มีได้มีความพิการมาแต่กำเนิดนั้น ในช่วงแรก
หลังจากเกิดความพิการ คนพิการเหล่านั้น จะยังไม่สามารถใช้ชีวิตปกติอยู่กับความพิการได้ ทำให้
เกิดความแปรปรวนทางอารมณ์ ผิดหวัง ซึมเศร้า จนถึงขั้นคิดฆ่าตัวตาย

4. ความพยายามเปลี่ยนแปลงสถานภาพให้ดีขึ้น นวนิยายเรื่อง “พระอาทิตย์คินแรม”
สะท้อนให้เห็นว่า คนพิการที่สามารถยอมรับความพิการได้ และได้รับการฝึกจนสามารถใช้ชีวิต
ด้วยตนเองได้แล้ว คนพิการเหล่านั้นก็จะพยายามเปลี่ยนแปลงสถานภาพของตนเองในทางที่ดีขึ้น
เช่น ความต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เป็นต้น

5. การเปลี่ยนแปลงสถานภาพไปตามความสามารถ นวนิยายเรื่อง “พระอาทิตย์คินแรม”
สะท้อนให้เห็นว่า คนพิการที่มีได้มีความพิการมาแต่กำเนิดที่ได้รับการศึกษาที่ดี มีความสามารถ มี
บุคลิกภาพดี สามารถเป็นที่ยอมรับของสังคมได้อย่างรวดเร็ว และสามารถเปลี่ยนแปลงสถานภาพที่
ได้มาโดยความสามารถได้หลายสถานภาพ ดังเช่นในกรณีของคุณพิร่ ที่ได้รับการศึกษาดี มี
บุคลิกภาพดี มีความสามารถ เขาจึงกลายเป็นคนตาบอดที่โดดเด่น เป็นที่ยอมรับของสังคม นอกจากนี้
เป็นเจ้าหน้าที่ที่มูลนิธิพัฒนาคนตาบอดแล้ว คุณพิร่ยัง ได้รับเชิญให้ไปเป็นวิทยากรบรรยายในด้าน
ปรัชญาตามสถาบันการศึกษา ตลอดจนเป็นที่สนใจของสื่อมวลชน

สถานภาพและบทบาทของตัวละครพิการในนวนิยายเรื่อง นหน้าทอง

ตัวละครพิการในเรื่องเป็นตัวละครรอง ชื่อ ทอรู้ เป็นผู้พิการทางร่างกาย เนื่องจากตัวละคร
พิการในเรื่องมิได้มีความพิการมาแต่กำเนิด จึงสามารถแบ่งสถานภาพและบทบาทของตัวละคร
พิการออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ ก่อนเกิดความพิการและหลังเกิดความพิการดังนี้

สถานภาพก่อนเกิดความพิการ

1. สถานภาพทางครอบครัว ได้แก่ สถานภาพความเป็นลูกสาวของสิดิลกับนายทองขาว สถานภาพความเป็นหลานสาวของปู่ ย่า นางมณี (ป้าของทอรุ่ง) นิละยับ กับเพชรรุ่ง (อาของทอรุ่ง) สถานภาพความเป็นน้องสาวของทองทราย สถานภาพความเป็นพี่สาวพ่อกับทสา และพี่สาวแม่เดียวกับปิ่น สถานภาพความเป็นลูกพี่ลูกน้องของพลอยระยิบ ลูกสาวของนิละยับ อาของเธอ ดังจะเห็นได้จากความคิดของทองทรายในนวนิยายตอนที่ 1 ที่ว่า

“...พ่อเรียนจบพาณิชย์ ทำงานเป็นพนักงานขายและขับรถส่งของด้วย แต่พ่อตกงานบ่อย เดี่ยวเข้าเดี๋ยวออกไม่เคยช่วยเหลือเจือจานเงินทองลูกที่เกิดกับเมียแรกเลย สมัยทองทรายอยู่บ้านปู่ย่าทองทรายก็ได้เงินกินขนมจากปู่ แต่ต้องช่วยทำงานในส่วนมะพร้าว ทอรุ่งน้องสาวก็เช่นกัน พ่อไม่เคยว่างงานบ่อย แต่ไม่เคยว่างเมียหรืออก มีพร้อมกันสี่คนยังเคย แม่เคยเล่า แม่เลยขอเลิกราคาใจ...” (โบทัน, 2544, หน้า 10) และคำบอกเล่าของทองทรายในนวนิยายตอนที่ 4 ที่ว่า

“...รุ่งอยู่กับปู่ย่าแล้วก็พ่อแม่ป้ามณีแหละ เมื่อก่อนทรายก็อยู่กับปู่ย่าแล้วออกมาอยู่กับแม่ตอนนี้ก็มาอยู่กับป้ามณี เงินกินขนมมันก็พอมีหรืออกแต่ที่นี้พ่อเขาก็มีเมียใหม่ลูกใหม่ แม่ก็มีใหม่เหมือนกัน...” (โบทัน, 2544, หน้า 52)

2. สถานภาพความเป็นลูกจ้าง การทำงานรับจ้างเก็บมะขามเทศในไร่หารายได้ในช่วงปิดภาคเรียน การทำงานเป็นลูกจ้างของนางมณีที่คลินิกทันตแพทย์ของวิธาน ทำให้ทอรุ่งมีสถานภาพความเป็นลูกจ้างของนางมณีและวิธาน ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างทอรุ่งกับทองทรายในนวนิยายตอนที่ 3 ที่ว่า

“...เฮ้อ กำลังคิดว่าร้อนนี้มารับจ้างป้ามณีเก็บมะขามเทศดีกว่า คงไม่มีน้ำตาให้เคี้ยวแล้วละ ต้องรอมะพร้าวร้อนใหม่มันโตเมษาหน้าร้อนตาลมันหคอยู่แล้ว”

“เผ่าถ่านเองดีไหม ปลุกโกกงแล้วรอเผ่าถ่านกัน ถ่านหุงข้าวตอนนี้แพงกว่าแก๊สอีกนะ” พี่สาวแนะนำ น้องสาวมองแขนตัวเองแล้วถอนใจ

“พูดง่ายง่ายจะ เตาเผ่าถ่านทำยังงี้ก็ไม่รู้กะไม่ถูกพอคิมันกลายเป็นจี๊เจ้าหมด อีกอย่างรุ่งไม่อยากจะเป็นคนขายถ่านแค่นี้ก็ลำบากแล้ว เก็บมะขามเทศก็ตากแดด แต่งตัวแบบสาวก่อสร้างไปไหนตายหรือกะไหน หรือสวนมะขามเทศก็ไม่เอา” ทอรุ่งบ่นไม่พอใจในงานประจำของตน...” (โบทัน, 2544, หน้า 45)

และข้อความในนวนิยายตอนที่ 16 ที่ว่า

“...นางมณีไม่เพียงแต่อนุญาตให้มาค้างได้แต่หางานให้ทำด้วย

“ฉันเปิดคลินิกหมอฟันให้ตั้งสองห้อง แต่ตอนนี้มีหมอฟันคนอื่นทำอยู่ อีกหน่อยฉันถึงจะดูแลเองเพราะเขายังเรียนไม่จบ แยกไปฝึกเป็นผู้ช่วยหมอฟันแล้วกันขัยมคค่า” ทอรุ่งก็ไปฝึกงาน

เดือนแรกที่เข้าไปเท่านั้นเด็กหญิงกลับมาอนรื่องให้แทบทุกคืน ทอรู้ถึงความจำไม่คืนัก สมองไม่ไวกับศัพท์วิทยาศาสตร์ บรรดาทันตแพทย์ชอบเรียกเครื่องมือที่ใช้ด้วยภาษาหมอภาษาอังกฤษยาก ๆ กว่าที่จะจำได้ไม่หิยบคิดก็ต้องใช้เวลาถึงสองเดือน...” (โบทัน, 2544, หน้า 248)

จะเห็นได้ว่าสถานภาพความเป็นลูกจ้าง เกิดจากการที่ตัวละครมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับนายจ้าง

3. สถานภาพความเป็นนักเรียน ทอรู้มีสถานภาพความเป็นนักเรียนในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งซึ่งผู้ให้ข้อมูลมิได้กล่าวเอาไว้ว่าเป็นโรงเรียนอะไร เริ่มตั้งแต่เธอเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กระทั่งจบมัธยมปลาย ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 1 ที่ว่า

“...ขึ้นชั้นมัธยม 2 ทอรู้ก็ย้ายมาอยู่โรงเรียนเดียวกันกับทองทรายในชั้นมัธยม 1 ทอรู้สูงกว่าทองทรายอีก เพราะต้องปีนต้นไม้ระพร้าวป่าดวงตาล เพื่อนำน้ำหวานมาทำน้ำตาลมะพร้าวแทบทุกเช้าก่อนมาโรงเรียน...” (โบทัน, 2544, หน้า 19)

บทบาทก่อนเกิดความพิการ

1. การหารายได้จากการทำน้ำตาลมะพร้าว

ทอรู้ ปีนต้นไม้ระพร้าว ปาดวงตาลมาทำน้ำตาลมะพร้าวช่วยปู่กับย่า

มาตั้งแต่เด็ก ดังจะเห็นได้จากความคิดของทองทรายที่ว่า

“...ทอรู้ต้องตื่นตั้งแต่รุ่งเช้าไปในสวน เอากระบอกรับน้ำตาลไปเปลี่ยนบนยอดมะพร้าวที่รองน้ำตาลไว้ จนกระบอกรับไม่พอก็เดินไปด้วยน้ำตาลกลับมาเทใส่ถัง เทใส่กะทะเคี่ยวตาลใบโตไว้ให้ยากกับปู่เคียว ตัวเองไปโรงเรียน บ่ายกลับมาก็ขึ้นต้นไม้ระพร้าวไปเอากระบอกรับน้ำตาลลงมาอีก น้ำตาลที่ได้ตอนบ่ายน้อยกว่าน้ำตาลที่รองตอนหัวค่ำ เพราะช่วงเวลานั้นกว่า แต่ก็ต้องขึ้นไปเอาลงมา และนำกระบอกรับขึ้นไปเปลี่ยนใหม่ด้วย กว่าจะได้พักก็ค่ำมืด ถ้าทำน้ำตาลหลายต้นนัก ทอรู้ก็เหนื่อยจนหมดแรง...” (โบทัน, 2544, หน้า 65-66)

2. การแสดงออกทางอารมณ์รุนแรงและตรงไปตรงมา

ทอรู้มีการแสดงออกทางอารมณ์รุนแรงและตรงไปตรงมา ทั้งการกระทำ ความคิด และคำพูด ทอรู้จึงมักพูดจากระแทกกระเทียบญาติพี่น้องโดยไม่สนใจว่าฝ่ายตรงข้ามจะมีวุฒิภาวะหรือน้อยกว่า ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างทอรู้กับทองทรายในนวนิยาย

ตอนที่ 1 ที่ว่า

“...คนอื่นไม่ช่วยเลยหรือ”

“ช่วย” เด็กหญิงลากเสียงและทำท่าขัดเคือง ช่วยແກกับช่วยใช้เงินไจวะ”

“รู้ย่ำพูดคำหยาบสิ” ทองทรายนินหน้า

“แหม มั่นอดไม่ไหว อินังเหมียวเมียพ่อนะ ดีแต่กระแฉะเดินบิดตุ๋นไปโน่นมานี่ แล้วก็นั่งเฝ้าไอ้สาธุกชายมัน พ่อเรามาหาว่าที่ไรก็ไถแต่เงิน ยาก็ให้ได้ แต่บ่นว่าเลี้ยงไม่รู้จักโตรู้ไม่เห็นว่าย่าจะเลี้ยงลูกคนไหนโตซักคน พอขายน้ำตาลได้เงินก็แหกกันมาหา นึกว่าจะมาทำไม มาเอาเงินใช้แล้วย่าแก่ก็ใจอ่อนควักให้เรื่อย คนนี้น่าสงสาร เลี้ยงกึ่งกุลาจึ่ง ที่หลุด คนนี้ก็เอารถไปชน ต้องซ่อมรถ ต้องทำขวัญคนเจ็บ โช้เอ๊ย ที่ทำงานอยู่แค่ข้ามคลอง แม่มันเดินไปไม่ได้ ต้องขับรถอ้อมไปข้ามสะพานถนนใหญ่แล้วตีกลับ ไปอวดโก๋ว่ากูมีรถขับ มั่นรันทะกั๊กทั้งนั้นแหละ ส่วนเราทำงานแทบตาย กระเบียดกระเสียนปิ่นต้นมะพร้าวจนตัวยืดยาว อายุแค่สิบสามสูงจะ 165 อยู่แล้วคงเป็นปรต ต้นมะพร้าวแห่งเดียวจะกว่าจะหยุดสูง (โบทัน, 2544, หน้า 11-12)

3. การแสดงออกทางอารมณ์ไปตามสถานการณ์ ทอรู้เป็นคนมองโลกในแง่ดี มีกำลังใจเข้มแข็ง มีทัศนคติในการใช้ชีวิตที่ดี แต่เมื่อพบกับยักษ์ที่คืนให้ทองขาวกับนิลระยับเอาไปจำนองกับธนาคารนำเงินมาทำนาถุ้ง ทำให้ทอรู้กลายเป็นคนซึมเศร้า เจ็บขริม เกิดความท้อแท้สิ้นหวัง วิดกกังวลว่าอนาคตของตนเองจะเป็นอย่างไร เมื่อได้รับการประทับประคองและกำลังใจจากวิธาน ด้วยวัยที่ยังไม่มาก จึงทำให้อาการซึมเศร้าหายไปในช่วงเวลาไม่นาน ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างวิธานกับทองทรายที่กล่าวถึงทอรู้ในนวนิยายตอนที่ 16 ที่ว่า

“...พี่ตื่นกะถ้าพักนี้รู้เขาทำอะไรกะป้ากะเปื้อเพื่อฆ่าไปเอ็ดมันนักเลย รุ่งกำลังมีปัญหาใหญ่ที่บ้าน เห็นใจเขามั่งละอะ” ทองทรายเอ่ยปากกับวิธานเมื่อเขามาดูงานที่โรงสีเช่นเคย

“ปัญหาอะไรเธอ”

“ก็รุ่งเขามาค้างกับทรายบ่อยๆ เพราะทำงานที่คลินิกกลับบ้านถึงสามทุ่ม กลับบ้านสวนไม่ได้เปลี่ยน พอกลับไปก็ปรากฏว่ามีคนเข้ามาอยู่ในบ้านยัดเอาห้องที่ดีที่สุดไปเสียแล้ว รุ่งต้องไปนอนห้องของทสาที่เล็กนิดเดียว รุ่งเขากำลังกลัวว่าจะทำยังไงดี จะมาอยู่กับแม่กับทรายดีไหม แต่ก็ห่วงย่า”

“แล้วใครกันที่มายึดห้องของรุ่ง”

“ก็ลูกอาณิลน้องพี่พลอยระยิบแหละ แม่เขาอ้างว่ามาอยู่เป็นเพื่อนตายยาย เพราะทสาไปอยู่กับแม่ พลอยก็มาค้างกับยายสงสัยเขาจะบีบให้รุ่งย้ายออกอีกคน เขาคงจะเอาบ้านกับที่ดินแปลงสุดท้ายของปู่ ทุกคนคิดว่าปู่คงอยากให้รุ่ง เพราะพักหลังรุ่งเป็นคนดูแลมะพร้าวทุกต้น น้ำตาลทุกกระบอกรุ่งมันทำกับมือ แต่เขาก็มาพูดเกลี้ยกล่อมจนปู่ยอมเซ็นให้ เอาที่ไปจำนองธนาคารเอาเงินมาทำบ่อถุ้ง นี่ก็ทำไปบ่อหนึ่งแล้ว ที่ดินก็เกือบหมดเหลือนิดเดียวเองที่ยังมีมะพร้าวอยู่แต่รุ่งก็ไม่ได้ทำน้ำตาลเพราะได้เงินไม่พอใช้จ่ายกลับต้องมาทำงานที่คลินิก ต้องมาฝึกท่องจำชื่ออุปกรณ์ทำพันธุ์วิธีการฆ่าเชื้อโรค ผสมวัสดุอุดฟันอะไรพวกนั้น แล้วรุ่งเขาไม่ชอบงานนี้นักหรอก เขาฝันใจทำที่เข้าใจไหมคะ”

“ปู่เขาไม่รักรู้เลยหรือ ไหนว่าอยู่ดูแลกันมาตลอดตั้งแต่กี้ไปแล้ว”

“รักนะรักอยู่หรอกค่ะ แต่รู้เขาเป็นคนตรงไปตรงมา มากเกินไป ประจบคนไม่เป็นอีก อย่างแค่หลานนะคะ อานิลนะเขาเป็นลูก อีกอย่างปากดีเสียด้วย...” (โบทัน, 2544, หน้า 258-259)

4. การมีงานอดิเรกที่ตนเองชอบ ทอรู้ชอบทำงานศิลปะจำพวกแกะสลักสบู่เป็นรูปดอกไม้ วิชาจึงส่งเสริมให้ทอรู้ไปเรียนแกะสลักสบู่ ส่วนนางมณีเองก็สนับสนุนด้วยการหาตลาดให้ทอรู้ส่งงานแกะสลักสบู่ไปขายที่ร้านขายของชำร่วยของลูกสาวเฒ่าแก่เส่งที่จตุจักร ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างทอรู้กับนางมณีในนวนิยายตอนที่ 18 ที่ว่า

“...แถมคนปากไวใจร้อน แต่พอทำงานที่รักที่ชอบก็ทำได้ดี ผีก็เข้าไว้ก็จะได้วิชาไว้เลี้ยงตัว”

“ไม่รู้จะเอาไปขายที่ไหน ได้แต่ทำไมมีตลาดก็แย่ จะมีใครซื้อสักกี่คน ดอกไม้แกะจากสบู่นี้สวยดีหรอก แต่เขาว่าต้องขายแถวที่เขามีนักท่องเที่ยวเยอะ ๆ พวกฝรั่งกับคนจีนมีสตางค์ชอบ แต่แถวนั้นคนอย่างรู้ก็ไปขายไม่ได้หรอกกรุงเทพแล้วยังขายกลางคืนตามห้างก็มีขาย แต่รู้จะไปติดต่อใครยังงี้ถึงจะเอาเข้าไปขายได้” ทอรู้ไปเรียนแกะสลักดอกไม้จากสบู่และแกะสลักเทียนสีสวยๆขายแต่หล่อนวางขายหน้าร้านทำฟันจึงขายได้น้อยมาก

“แล้วจะถามให้ ไฉนว่าลูกสาวเฒ่าแก่เส่งเขามีแฟนขายของพวกจุกจิกแถมจตุจักร เขาจบมาทางประยุกต์ศิลป์แล้วไม่ยอมทำงานที่ไหนทำของชำร่วยขาย ถ้าเขาคงรับก็จะได้ตั้งราคา แก่คิดมาชีว่าทุนมันเท่าไร ค่าวัสดุค่ากล่อง แล้วก็บอกมาด้วยว่าใช้เวลากี่นาทีถึงจะได้ดอกหนึ่ง ดอกเล็กดอกใหญ่ย่อมจะราคาต่างกัน อย่างน้อย ๆ แก่ก็ได้ทำงานอย่างมีความสุข...” (โบทัน, 2544, หน้า 288)

สถานภาพหลังเกิดความพิการ

สถานภาพความพิการ ผู้พิการทางร่างกาย ทอรู้ มีสถานภาพเป็นผู้พิการทางร่างกาย เนื่องจากตกต้นมะพร้าว ทำให้กระดูกสันหลังหักกดทับเส้นประสาทส่วนกลางทั้งหมด ทอรู้จึงไม่สามารถเดินได้ ต้องนั่งรถเข็นล้อเลื่อน ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาของนางมณีในนวนิยายตอนที่ 22 ที่ว่า

“...ที่สงสัยว่าจะเดินไม่ได้ล่ะ เพราะกระดูกสันหลังหักกดทับเส้นประสาทด้วย ตรงนั้นมันควบคุมประสาทส่วนล่างทั้งหมด...” (โบทัน, 2544, หน้า 369-370)

บทบาทหลังเกิดความพิการ

1. ความเบื่อหน่ายจากความผิดหวังบ่อยครั้ง เกิดจากการที่ทอรู้ไม่สามารถเดินได้ดังเดิม แม้จะผ่านการผ่าตัดรักษาแล้วถึง 2 ครั้ง ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาของทอรู้ในนวนิยายตอนที่ 25 ที่ว่า

“...แต่เมื่อทองทรายไม่ยอมแพ้จะให้ผ่าตัดครั้งที่ 3 ทอรู้ก็เป็นฝ่ายไว้วาง

“ไม่เอาแล้ว ฉันเกลียดโรงพยาบาล ฉันอยากกลับบ้าน” ผู้เป็นป้านั่งมองพี่สาวเกลี้ยกล่อมน้อง ขณะที่นางสิดิผู้เป็นแม่ได้แต่ร้องไห้ น้ำตานองหน้า

“เอ๊ะ พวกไม่รู้เรื่องทรายนี้ ฉันเจ็บนะฉันไม่อยากผ่าตัดอีกแล้ว ถ้าทรายบังคับรู้ รุ่งจะกระโดดตึกตายตามมัน ไปเสียเลย ร้ากาญจน์...” (โบทัน, 2544, หน้า 400)

2. การไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ทอรุ่งจึงต้องอยู่ในความดูแลของสิดิแม่ของเธอ ดังจะเห็นได้จากความคิดของทอรุ่งในนวนิยายตอนที่ 31 ซึ่งแสดงให้เห็นความใส่ใจดูแลลูกสาวพิการของผู้เป็นแม่ที่ว่า

“...ทอรุ่งยกมือลูบผม จริงสิ ผมของทอรุ่งสวยเพราะแม่ดูแลดี แม่เป็นช่างเสริมสวยฝีมือดี ทำผมทำเล็บเก่ง แม่จะเกี่ยวเชยให้ลูก ๆ รักษาสุขภาพและดูแลผิวพรรณตัวเองให้ดี เพียงแต่ไม่ใช่สินค้ายาแพงนัก บางวันแม่จะนวดหน้าให้ทอรุ่ง พอลูกสาวบ่นว่าทำไปทำไมกัน พิกการนั่งรถเข็นอยู่กับบ้านอย่างนี้ สวยไปก็เท่านั้น

“ไม่ได้ทำสวยให้ใครคุณะรุ่ง ทำเพื่อให้สุขภาพจิตเราดี ใครมาเห็นก็สบายใจ ไม่ใช่แต่งหน้าแต่งตาอยู่กับออกงานเมื่อไหร่ ให้ดูสะอาดสะอ้านไม่ปล่อยปละละเลย ทรายอีกคน ไม่ค่อยจะยอมดูแลตัวเอง ทำแต่งาน แม่มาอยู่ด้วยอย่างนี้ ทำเองได้ก็ทำซะ”

“ก็คินะ สำหรับทราย ผัวจะได้ไม่เห็นเป็นยายเพ็งหรืออึปลา ร้า อย่างรุ่งทำไปก็เท่านั้น” ปากบ่นไม่อยากทำ แต่เมื่อแม่ทำให้ทอรุ่งก็ไม่ว่าอะไร หน้าข้างที่แม่นวดหน้าแล้วก็นวดขมับ นวดต้นคอให้ทอรุ่งจนหลับไปเลยก็บ่อยๆ แล้วใครล่ะจะไม่ชอบคำชมว่ายังสวยอยู่...” (โบทัน, 2544, หน้า 518-519)

3. การแสดงออกทางอารมณ์รุนแรง เมื่อคนรอบข้างทำอะไร ไม่ได้ตามความต้องการ และตัวละครพิการไม่สามารถปฏิบัติในสิ่งที่เคยกระทำได้ดังก่อนเกิดความพิการ ตัวละครพิการจึงแสดงออกทางอารมณ์เกรี้ยวกราดใส่ผู้ดูแลและคนรอบข้าง ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างทอรุ่งกับวิธานในนวนิยายตอนที่ 24 ที่ว่า

“...เรื่องหลังพี่ย่าพูดได้มัย เหมือนที่พี่จะไม่พูดเรื่องขาของรุ่งนั่นแหละ ไปให้พ้นหน้า นะ ไปเชียว” หล่อนไล่

“แล้วเรื่องกระจะกว่าไถละ ไม่ทำเหรอ”

“ทำ” กระแทกเสียงหนักแน่น “ไม่ทำอะไรแล้วจะอยู่ไฉนไถละ เมื่อจะชัก อ้อ บอกว่าที่เจ้าสาวพี่ด้วยนะ ว่ารุ่งไม่ไปผ่าตัดอีกหนแน่ ๆ มันไม่หายหรอก ฉันไม่อยากจะผิหว้างซ้ำซาก ไปให้พ้นไป๊ อยากอยู่คนเดียว...” (โบทัน, 2544, หน้า 422)

และความคิดของทอรุ่งในนวนิยายตอนที่ 28 ที่ว่า

“...ปัญหามีความสุขขึ้นกว่าเดิมสินะ ส่วนแม่ไม่ต้องทำงานเสริมสวย ทำหน้าที่แม่บ้าน และดูแลทอรุ่ง ถ้าทอรุ่งไม่หุ่ดหิดใส่แม่ก็ไม่มีอะไรจะต้องกังวล ลูกเล็กคนเดียวก็มีพี่สาวส่งเสีย ให้เรียนหนังสือ ปัญหาของแม่คือทอรุ่งคนนี้นั่น ทอรุ่งก็คริมีปากจนแทบจะหือเลือด...” (โบตัน, 2544, หน้า 466)

4. การเผชิญกับความวิตกกังวล ท้อแท้ สิ้นหวัง การที่ตัวละครพิการไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ทอรุ่งจึงเกิดความวิตกกังวลว่า พี่น้องจะไม่ดูแลดังเช่นทุกวันนี้ เพราะทุกคนต้องมีทางชีวิตของตนเอง นำมาสู่การเกิดความท้อแท้สิ้นหวังในชีวิต ดังจะเห็นได้จากความคิดของทอรุ่ง ในนวนิยายตอนที่ 28 ที่ว่า

“...ฉันเบื่อชีวิตนี้ นั่งอยู่บนรถเข็นช่วยตัวเองไม่ได้ ฉันอายุยังไม่ถึงยี่สิบเลย แล้วจะต้องใช้ชีวิตอย่างนี้อีกห้าหกสิบปีหรือ แม่ตายแล้วใครจะดูแลเรา อีกหน่อยทรายเขาก็มีลูก เขาจะมาสนใจอะไรกับน้องสาวพิการ เขาต้องดูแลตัวเองสิ แล้วฉันจะอยู่ไปเพื่ออะไร ทำอะไร ไปวันๆ สะ ทอรุ่งคงไม่ทิ้งให้ทอรุ่งอดตายหรอก แต่ทอรุ่งคงไม่น่าจะมีเวลามาดูแลน้องเพราะงานรัดตัว ครอบครัวใหญ่ที่วุ่นวาย ปัญหามากมายเหลือเกินแล้ว ยังเป็นผู้ชาย ทาสก็เหมือนกัน สองคนนี้อีกหน่อยเขาก็จะมีครอบครัวของเขาไป หรือทาสอาจจะตายเพราะเสพยาเกินขนาดเมื่อไหร่ก็ได้ บวชเณรอยู่ดี ๆ ยังคิดจะสึกกลับมาอยู่กับสิ่งแวดล้อมเก่า ๆ เดียวก็หวนกลับไปหายาเสพติดอีกหรือ ไร้อัย สะใจมั๊ยเล่า ทอรุ่ง สะใจมั๊ย ฉันจะทำอย่างไรกับตัวเองดี...” (โบตัน, 2544, หน้า 478-479)

5. ความไม่ต้องการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย แม้ว่าคนรอบข้างจะพากันกายภาพบำบัดรักษารักษาเธอ นานวันเข้า เมื่อขาของทอรุ่งยังไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ ทอรุ่งจึงเกิดความเบื่อหน่ายและปฏิเสธการเสริมสร้างสมรรถภาพทางร่างกายด้วยการทำกายภาพบำบัด ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาของทอรุ่งในนวนิยายตอนที่ 38 ที่ว่า

“...รู้เษาว่าเบือว่ารักษาไปทำไปก็ไม่หาย ...” (โบตัน, 2544, หน้า 640)

6. ความพิการทางจิตใจ เกิดจากการที่ทอรุ่งเผชิญกับความวิตกกังวล ความท้อแท้สิ้นหวังในชีวิต ทำให้ทอรุ่งมีอาการซึมเศร้า เบื่อหน่ายงานศิลปะที่เคยชอบและทำเป็นงานอดิเรก ทำให้เกิดความพิการทางใจ ดังจะเห็นได้จากความคิดของทอรุ่งในนวนิยายตอนที่ 38 ที่ว่า

“...เวลานี้แม่มาอยู่ใกล้ชิดคอยดูแล แต่หัวใจของทอรุ่งแห้งผาก จนไม่รู้สึกรักใคร่ใคร่ใคร่ของมารดาอีกแล้ว หดหู่เพราะความพิการของตนเอง มองอนาคตเห็นความมืดมนหม่นมัว ทอรุ่งเฝ้ามองและสร้างมโนภาพถึงชีวิตในภายภาคหน้าเห็นวิธานไปอยู่กับอนงวดี เห็นมารดาใส่ใจแต่ปัญญ์ ลูกชายคนเดียว ทอรุ่งเป็นแม่มาถูกหัวทึง ยากจนข้นแค้น ตัวเองพิการนั่งขายสลากกินแบ่งคงทำได้แค่นั้นแน่นอน อารมณ์ศิลปะเห็ดดหาย จะแกะสลักรูป ระบายสีอะไรก็ไม่สวยเหมือนเดิม

ภาพวาดทุกภาพสีที่มืดทึบ หม่นมัว ไม่กระจ่างตาสวยงามอย่างเมื่อก่อน ดอกไม้จากสบู่อับยิบยิบไม่ได้รูปทรงฝีมือเลวลง ๆ...” (โบทัน, 2544, หน้า 646)

7. การฆ่าตัวตาย เมื่อเกิดความพิการทางใจขึ้น ทอรุ่งจึงตัดสินใจฆ่าตัวตาย ด้วยการหมุนรถเข็นล้อเลื่อน ทำให้ตนเองตกบันได ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 38 ที่ว่า

“...จิตมาที่เรือนหลังเข้าไปไม่กี่นาที ร่างของทอรุ่งตกจากชั้นบนลงมาที่พื้นซีเมนต์หน้าบันได เก้าอี้ล้อเลื่อนทับอยู่ที่สระ โปก มองจากภายนอกศีรษะแตก กระโหลกแทบยุบและกระดูกหักหลายแห่ง...” (โบทัน, 2544, หน้า 647)

8. ความต้องการทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น หลังจากทอรุ่งรอดชีวิตและได้ฟังแม่ชีวิภาบอกเล่าความทุกข์ยากในชีวิต ทอรุ่งจึงเลิกลืบลำบากใจ เมื่อได้รับการชักชวนให้ไปทำงานเป็นครูสอนงานศิลปะให้เด็กที่สถาบันแม่ชี ทอรุ่งจึงตกลงไปอยู่กับแม่ชีเพื่อทำประโยชน์ให้ผู้อื่น โดยตอนท้ายของเรื่องทอรุ่งได้ย้ายไปอยู่ที่สถาบันแม่ชีกับแม่ชีวิภา โดยแม่ชีวิภาจะสอนให้ทอรุ่งพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่บนความพิการให้ได้ ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาของทอรุ่งในนวนิยายตอนที่ 40 ที่ว่า

“...รุ่งจะไปอยู่ด้วยค่ะ รุ่งจะพยายามช่วยตัวเองให้มากที่สุด ทำงานดี ๆ ไม่เอาแต่คิดถึงตัวเองสงสารตัวเองอย่างนี้ รุ่งจะไม่ทำตัวให้เป็นภาระกับใครมากนัก” แม่ชีสัญญาว่าจะช่วยดูแลทอรุ่งในบางสิ่งที่หล่อนช่วยตัวเองไม่ได้และหัดให้ทอรุ่งช่วยตัวเองในอีกหลาย ๆ เรื่องที่น่าจะทำได้ ไม่เหมือนอยู่กับสติล เพราะสติลจะทำทุกอย่างให้ทอรุ่งจนหล่อนเคยตัวและว่างเกินไป สบายเกินไปทำให้ฟุ้งซ่าน...” (โบทัน, 2544, หน้า 679)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานภาพและบทบาทของตัวละครพิการในนวนิยายเรื่อง นงน้าทอง

1. การเติบโตในครอบครัวขยาย เนื่องจากตัวละครพิการเติบโตขึ้นในครอบครัวขยาย ปู่กับย่ามีลูกห้าคน คือ นางมณี ทองขาว นิละธัย เกลียวทอง และเพชรรุ่ง ประกอบกับทองขาวเป็นคนเจ้าชู้มีภรรยาหลายคน ส่งผลให้ทอรุ่งมีสถานภาพทางครอบครัวหลายสถานภาพในคราวเดียวกัน จะเห็นได้ว่าการที่ตัวละครพิการมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับครอบครัวข้างมากเท่าใด ก็ยังมีสถานภาพในครอบครัวเพิ่มขึ้นเท่านั้น

2. การพึ่งพาตนเอง เนื่องจากตัวละครพิการเติบโตมาในครอบครัวแตกแยก พ่อแม่แยกทางกัน ก่อนเกิดความพิการนั้นตัวละครจึงต้องทำงานหารายได้ส่งเสียตนเองเรียนหนังสือด้วยการทำน้ำตาลมะพร้าว และหารายได้พิเศษอื่นๆ ส่งผลให้ตัวละครมีสถานภาพความเป็นลูกจ้าง จากการรับจ้างเก็บมะขามเทศในไร่ และรับจ้างเป็นผู้ช่วยทันตแพทย์ และพนักงานต้อนรับในคลินิกทันตแพทย์ในช่วงปิดภาคเรียนและหลังเลิกเรียนตามลำดับ

3. การเห็นความสำคัญของการศึกษา ก่อนเกิดความพิการตัวละครได้เข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง ส่งผลให้ตัวละครพิการมีสถานภาพความเป็นนักเรียน

4. การเติบโตขึ้นท่ามกลางปัญหาครอบครัว ทำให้ทั้งก่อนและหลังเกิดความพิการนั้น ตัวละครไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ส่งผลให้ตัวละครแสดงออกทางอารมณ์รุนแรง และตรงไปตรงมา

5. การมีความคิดเชิงบวก ก่อนเกิดความพิการตัวละครมีความคิดเชิงบวกเสมอ ส่งผลให้มีทัศนคติในการใช้ชีวิตที่ดี

6. สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ก่อนเกิดความพิการ ตัวละครมีความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ไปตามสถานการณ์อันเกิดจากผู้คนรอบข้าง คือ ความวิตกกังวล ซึมเศร้า เจ็บขม จากการที่ปู่กับย่ากสวนมะพร้าวที่ตัวละครหวังว่าจะใช้ทำมาหาเลี้ยงชีพในอนาคตให้พ่อและอาทำนาทุ่ง แต่เมื่อมีคนช่วยประคับประคองจิตใจและช่วยให้ตัวละครหายจากอาการดังกล่าวได้

7. การเกิดอุบัติเหตุ การที่ตัวละครประสบอุบัติเหตุตกจากต้นมะพร้าว ขณะปีนขึ้นไปเอาระบอกลำตาลลงมาทำน้ำตาลมะพร้าว ส่งผลให้ตัวละครมีสถานภาพเป็นผู้พิการทางการเคลื่อนไหว จากภาวะกระดูกสันหลังหักกดทับเส้นประสาทส่วนกลางทั้งหมด

8. การไม่สามารถแก้ไขความพิการให้กลับมาเป็นปกติได้ดังเดิม การที่แพทย์พยายามแก้ไขความพิการให้ตัวละครพิการกลับมาเป็นปกติดังเดิมด้วยวิธีการผ่าตัดที่ไม่เป็นผล ส่งผลให้ตัวละครพิการต้องเผชิญกับความผิดหวังบ่อยครั้ง เกิดความวิตกกังวล และปฏิเสธการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายด้วยการทำกายภาพบำบัด

9. สมรรถภาพทางกายที่ลดน้อยลง ส่งผลให้ตัวละครพิการไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันต่างๆ ได้ นำมาสู่การแสดงออกทางอารมณ์รุนแรงกับผู้ดูแลและคนรอบข้าง ความพิการทางใจและการคิดฆ่าตัวตาย

10. การตระหนักในคุณค่าของตนเอง เมื่อตัวละครพิการได้ฟังคำบอกเล่าความทุกข์ยากและการฆ่าตัวตายและรอดชีวิตมาได้ของแม่ชีวิภา ส่งผลให้ตัวละครพิการตระหนักในคุณค่าของชีวิตตนเอง เมื่อได้รับคำชักชวนให้ไปทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นที่สถาบันแม่ชี ตัวละครจึงตกลงไปเป็นครูสอนศิลปะให้กับเด็กๆ เพื่อประโยชน์ของเด็กในสถาบันแม่ชี

สถานภาพในสังคมไทย

1. สถานภาพความพิการ ผู้พิการทางร่างกาย นวนิยายเรื่อง นะหน้าทอง สะท้อนให้เห็นชีวิตของผู้พิการทางร่างกาย ที่มีได้มีความพิการมาแต่กำเนิด แต่เกิดความพิการเนื่องจากอุบัติเหตุ จะเห็นได้ว่าในสังคมไทยมีผู้พิการที่เกิดความพิการภายหลังอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุจำนวนไม่น้อย เมื่อผู้ดูแลและคนรอบข้างขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพให้ผู้พิการเหล่านี้

กลับมาช่วยเหลือตนเอง และดำเนินชีวิตอย่างเป็นปกติสุขบนความพิการได้ ผู้พิการเหล่านี้ก็จะไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เกิดความท้อแท้สิ้นหวังในชีวิต วิตกกังวล เกิดความพิการทางใจ และหาทางออกด้วยการฆ่าตัวตายในที่สุด

สถานภาพและบทบาทของตัวละครพิการในนวนิยายเรื่อง ฟิ้งนางพญา

ตัวละครพิการในนวนิยายเรื่อง “ฟิ้งนางพญา” เป็นตัวละครรอง ชื่อ “ภูวิทย์ พันธ์สกลกร” เนื่องจากตัวละครรองมิได้มีความพิการมาแต่กำเนิด ผู้วิจัยจึงแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ สถานภาพก่อนเกิดความพิการและหลังเกิดความพิการดังนี้

สถานภาพก่อนเกิดความพิการ

1. สถานภาพความเป็นเจ้าของไร่ นางพญา ก่อนเกิดความพิการนั้น ภูวิทย์เป็นชายหนุ่มหน้าตาดี เจ้าของฟาร์ม โคนมชื่อ ไร่ นางพญา ฟาร์มแห่งใหญ่ที่สุดในจังหวัดสระบุรี มีฐานะทางสังคมร่ำรวย เป็นเจ้าของทรัพย์สินเงินทองมากมาย ดังจะเห็นได้จากข้อความในนวนิยายตอนที่ 1 ซึ่งบรรยายถึงภูวิทย์เอาไว้ว่า

“...ภูวิทย์เป็นเจ้าของฟาร์ม โคนมแห่งใหญ่ที่สุดในเขตสระบุรี เขามีเงินมากมายมหาศาล เพียงเมื่อคุณหญิงพวงผกาชักชวนให้เขาได้พบพาลกับภุมรีเพียงครั้งแรก ภูวิทย์ก็คิดเนื้อต้องใจภุมรีอย่างเปิดเผย...” (เกตุวดี, 2544)

2. สถานภาพทางครอบครัว ภูวิทย์มีสถานภาพเป็นลูกชายคนโตของพ่อแม่ สถานภาพพี่ชายของน้องสาวทั้งสองคนคือ ภากัลย์และภนิสสุภา แม้ว่าภากัลย์จะแต่งงานกับขงยุทธไปแล้ว แต่ภูวิทย์ก็ยังต้องดูแลค่าใช้จ่ายของภากัลย์และภนิสสุภาอยู่ ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างภูวิทย์กับภุมรีในนวนิยายตอนที่ 2 ที่ว่า

“...คุณคงจะไม่โกรธหรือคะที่น้องๆของผมไม่ได้มาในงานเลย เด็กพวกนั้นนะ ถึงยังงี้ก็ยังเป็นเด็ก” ภูวิทย์คุยไปตลอดทาง ภาพของเขาซึ่งเป็นคนไม่ค่อยจะพูดนั้นเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิงเมื่อเหล้าเข้าปาก แต่หากทว่ากว่าจะออกมาถึงรังสิตก็ไม่ใช่ง่าย ๆ หลายครั้งที่เขาทำท่าเหมือนจะหลับกับรถที่ติดค่อนข้างนานและภุมรีต้องปลุก รอดลิบล้ออ่อนเต็มถนนไปหมด ภุมรีคิดว่าอีกซักระยะหน่อยจะขอขับเองเมื่อเลยช่วงนี้ไป

“ไม่หรือคะ ฟิ้งไม่ได้คิดอะไรแล้วก็ไม่ถือสา”

“ผมไม่มีพ่อแม่เหลืออยู่” เขาเล่า “ผมเป็นพี่ชายคนโต เป็นผู้ชายที่ต้องปกครองน้อง ๆ สองคน มันก็เลยออกมาหายา ๆ” เขาหัวเราะครั้นแครง มีความสุขอย่างเห็นได้ชัด “เราพูดกันไม่ค่อยจะรู้เรื่องด้วย ผมก็เลยเหมา ๆ” เขากล่าว “ภากัลย์เค้าแต่งงานแล้ว แต่ภนิสสุภายัง สองคนนี้นิสัยไม่เหมือนกัน คุณจะได้อีก...” (เกตุวดี, 2544)

3. สถานภาพความเป็นสามี หลังจากภุวิตย์จดทะเบียนกับภุมรีแล้ว เขาก็มีสถานภาพความเป็นสามีเพิ่มขึ้นมา ดังจะเห็นได้จากคำบรรยายความรู้สึกนึกคิดของภุมรีในตอนที 3 ของนวนิยายที่ว่า

“...ภุมรีไม่มีเรี่ยวแรงจะต่อล้อต่อเถียงกับใครอีกแล้ว หล่อนรู้ว่าภุวิตย์จะต้องพินิจขึ้นมาเท่านั้น รักหรือไม่มันไม่สำคัญเลยในเวลานี้ แต่หากสิ่งที่จะต้องยอมรับก็คือ หล่อนเป็นภรรยาของเขา หล่อนแต่งงานกับเขาและจดทะเบียนสมรสเรียบร้อยแล้ว แม้การเดินทางนั้นจะมาหยุดลงแค่โรงพยาบาล ภุมรีก็รู้ว่าตัวตนของหล่อนมีเขาเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว...” (เกตุวดี, 2544)

สถานภาพหลังจากเกิดความพิการ

1. สถานภาพความพิการ ผู้พิการทางร่างกาย หลังจากภุวิตย์ประสบอุบัติเหตุ และได้รับการผ่าตัด เขาก็มีสถานภาพเป็นคนพิการอัมพาตท่อนล่าง ต้องรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลเป็นระยะเวลานาน 1 ปี แม้จะได้รับการผ่าตัดหลายครั้ง แต่ก็ไม่สามารถรักษาอาการอัมพาตได้ ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาของนายแพทย์ในนวนิยายตอนที่ 4 ที่ว่า

“...ผมหวังว่าการผ่าตัดครั้งต่อไปอาจจะช่วยให้อะไรทุกอย่างดีขึ้น แต่สำหรับครั้งนี้สิ่งที่เราต้องยอมรับก็คือ คุณภุวิตย์คงจะต้องกลายเป็นอัมพาตท่อนล่าง เขาจะเดินไปไหนมาไหนไม่ได้อีกแล้ว...” และข้อความจากนวนิยายตอนเดียวกันที่ว่า

“...แต่ภุมรีก็รู้ว่า วันแล้ววันเล่าเดือนแล้วเดือนเล่า หนึ่งปีเต็ม ๆ ที่หล่อนตามเขาไปปรนนิบัติดูแลและห่วงใยในช่วงที่เขาต้องผ่าตัดหลายครั้งในโรงพยาบาลใหญ่ที่กรุงเทพ ความหวังทุกอย่างริบหรี่ลงไป กลับทรมานทรมายในบางครั้ง เขาต้องพึ่งพายาระงับประสาทอยู่บ่อยครั้งในที่สุดหมอกก็อนุญาตให้เขากลับบ้าน...” (เกตุวดี, 2544)

2. การสูญเสียสถานภาพบางอย่าง การที่ภุวิตย์ต้องกลายเป็นคนพิการ ทำให้ภุวิตย์รู้สึกว่าคุณเองสูญเสียสถานภาพที่เคยเป็น ไม่ว่าจะเป็น สถานภาพความเป็นเจ้าของไร่ และสถานภาพความเป็นสามี ดังจะเห็นได้จากบทสนทนายาระหว่างภุวิตย์กับภุมรีในนวนิยายตอนที่ 5 ที่ว่า

“...อีกหน่อยเธอก็จะทอดทิ้งฉันไปมีผัวใหม่ ภุมรีเธอคงมองฉันอย่างสังเวชสินะ ไข่ม้อย” น้ำตาของเขาเต็มดวงตาของเขาเอง ภุมรีตรงเข้าไปกอด กอดเขาเอาไว้แน่น

“คุณจะต้องหาย คุณจะต้องลุกขึ้นมาได้ค่ะคุณภุวิตย์”

“ผมบอกแล้วไงว่าอย่าโกหกผม ผมจะต้องเป็นไอ้ขี้แพ้เปลี้ยเสียวและต้องเป็นชายพิการ”

“แต่ฉันจะไม่ทิ้งคุณ” หญิงสาวย่ำด้วยน้ำเสียงอันเต็มไปด้วยหนักแน่น

“ฉันจะไม่วันทอดทิ้งคุณไป ตราบใดที่คุณยังต้องการให้ฉันยืนอยู่เคียงข้าง”

“ในฐานะอะไร”

“เมียไ้คะ”

“อี ทั้งที่ผมหำน้ำที่ศัวไม่ได้หรอ...” (เกตุวดี, 2544)

3. การสิ้นสุดของบางสถานภาพ ภูวิทย์ยอมหย่าให้ภุมรี เป็นการสิ้นสุดสถานภาพความเป็นสามีภรรยา หลังจากถูกภักถัววางยาจนเกือบเสียชีวิต ภูวิทย์ก็คิดได้ว่า เขาควรจะเริ่มต้นทำงานเสียที ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างภูวิทย์กับภุมรีในนวนิยายตอนที่ 50 ที่ว่า

“... ฉันปล่อยให้อุอย่างจมลงไปกับความสิ้นหวังมาเพียงพอแล้ว มันควรจะหยุดชะงัก”

“อย่าคิดมากเลยคะ คุณก็ทำดีแล้วทุกอย่าง”

“อย่าโกหกฉันเลยภุมรี เธอลำบากเพราะฉันมาแล้วร้อยแปด ฉันสัญญาว่าจะ ถ้าหากหลุดออกไปจากที่นี่ได้ละก็ ฉันจะหย่าให้เธอทันที แล้วก็แบ่งทุกอย่างให้เธอครึ่งหนึ่ง ให้เธอกับชุดิเทพไปใช้ชีวิตร่วมกัน จะไม่ขัดขวางอะไรอีก...” (เกตุวดี, 2544)

บทบาทของตัวละครพิการ

1. การอยู่ภายใต้ความดูแลของภรรยา ก่อนเกิดความคิดการนั้นภูวิทย์เป็นผู้บริหารจัดการทุกอย่างภายในบ้านและในไร่ แต่หลังจากเกิดความคิดการ เขากลับต้องมาอยู่ภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิดจากภรรยา และมอบหมายให้ภรรยาทำหน้าที่ทุกอย่างแทนเขา ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างภูวิทย์กับภุมรีในนวนิยายตอนที่ 7 ที่ว่า

“...ผมจะตั้งคุณเป็นผู้อำนวยการแทนผม”

“คุณภูวิทย์”

“อำนาสสิทธิชาติใน ไร่บางพญาทุกอย่างจะตกอยู่ในมือคุณแต่เพียงผู้เดียว” เขากล่าว “และเราควรจะจัดหาผู้จัดการที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในด้านนี้มาช่วยดูแลอีกคนหนึ่งเพื่อที่จะไม่หนักแรงคุณมากจนเกินไป ผมมีเพื่อนอยู่คนหนึ่ง เขาจะจัดหาบุคลากรทางด้านนี้มาให้ได้อย่างดี...” (เกตุวดี, 2544)

2. การไม่สามารถปฏิบัติตามสถานภาพที่เป็นอยู่ได้ โดยในนวนิยายกล่าวว่า การที่ภูวิทย์เกิดความคิดการอัมพาตท่อนล่าง ทำให้เขาไม่มีความรู้สึกทางเพศอีกต่อไป และนั่นทำให้เขาไม่สามารถปฏิบัติตามสถานภาพความเป็นสามีต่อภรรยาที่ทั้งสาวสวยเช่นภุมรีได้ ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างภูวิทย์กับชุดิเทพในนวนิยายตอนที่ 20 ที่ว่า

“...ผมไม่ไ้ขนาดไม่รู้ว่ผู้หญิงไม่รักผม แต่คุณรู้มัย ถึงยังไ้ผมก็เชื่อมั่นว่ความเป็นผู้ชายของผมจะทำให้ภุมรีหลงรักผมจนไ้หัวไม่ขึ้น หลังจากที่เราแต่งงานกัน ผมจะทำให้เธอรักผม” เสียงของภูวิทย์เริ่มที่จะสั้น เขากัดฟันกรอดจนเสียงมันดังออกมาจนากแล้ว

“กระทั่งผมพบกับความโหดร้ายที่สุด ผมต้องพิการ ผมเดินไม่ได้ นอกจากจะเดินไม่ได้แล้ว ผมก็ยังไม้อาจทำในสิ่งที่ผมเคยตั้งความหวังเอาไว้ได้ ผมไม่มีความรู้สึกทางเพศอีก” เสียงของเขาเหมือนกับตะคอกออกมา ดวงตาของภูวิทย์แดงก่ำน่ากลัว

“มันยังทำให้ผมเกิดความรู้สึกมีปมด้อยอย่างรุนแรงขณะที่ผมมีเมียสาวสวยและแสนจะเซ็กซี่ คุณก็เป็นผู้ชาย คุณก็คงจะรู้ใช่ไหมล่ะว่า ผู้หญิงที่มีลักษณะอย่างภุมรินทร์น่าจะสัมผัสจะต้องแคไหน” ชุตีเทพไม่พูด เขาต้องเตือนตัวเองว่าอย่าออกความเห็น ขณะนี้เขาคือถึงขยะเท่านั้น ถึงขยะที่จะรองรับขยะมูลฝอยจากภูวิทย์ เขาเห็นคนทุกคนเป็นถึงขยะ เป็นที่ระบาย ภูมรีคือถึงขยะใบใหญ่ที่ต้องต้อนรับขยะมูลฝอยที่ภูวิทย์ต้องการจะประเคนใส่ทุกเวลา...” (เกตุวดี, 2544)

การใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในห้องนอนของตนเอง หลังจากออกจากโรงพยาบาล และกลับมาพักฟื้นที่บ้านในโรนางพญาแล้ว ภูวิทย์ยังคงต้องอยู่ภายใต้การดูแลของภรรยา (ภุมรี) ต้องกินนอนเป็นเวลา และต้องใช้นานอนหลับตามที่แพทย์สั่ง เวลาส่วนใหญ่ของภูวิทย์ จึงต้องใช้ชีวิตอยู่ในห้องนอนของตนเอง ดังจะเห็นได้จากความรู้สึกนึกคิดของชุตีเทพในนวนิยายตอนที่ 16 ที่ว่า

“...เขาอดไม่ได้ที่จะนึกเข้าไปถึงสภาพแวดล้อมในห้องนอนของหล่อน ห้องนอนที่อับชื้น เพราะมีคนนอนอยู่ในนั้นทั้งวัน ภูวิทย์มักจะเก็บตัวกับเวลาทั้งหมดของเขาในห้องนอนที่เกือบจะเปิดแอร์คอนดิชันเอาไว้ทั้งวันทั้งคืน แม้ว่าอากาศจะไม่ร้อนก็ตาม บางครั้งเมื่อเขาก้าวเข้าไปก็ยังอดที่จะสะอึกไม่ได้เหมือนกัน และภูวิทย์มักจะไม้อ่อนรับใคร เขาจะไม่ออกมาพบใครทั้งนั้น นอกเหนือจากหมกตัวและเก็บภุมรีเอาไว้ในนั้นด้วย...” (เกตุวดี, 2544)

3. การแสดงอารมณ์เกรี้ยวกราดต่อคนรอบข้างจากความพิการทางร่างกายและจิตใจ

ภูวิทย์มักจะเกรี้ยวกราดเมื่อภักดิ์หรือ

ภนิสสุภาน้องสาวของเขาเข้ามาในห้อง และทุกครั้งที่เขาเกรี้ยวกราด เขาจะต้องการเพียงภรรยา (ภุมรี) เข้ามาดูแล และไล่คนอื่นออกไปหมด ดังจะเห็นได้จากฉากที่ภนิสสุภานำน้ำส้มคั้นเข้ามาให้ภูวิทย์ในนวนิยายตอนที่ 6 ที่ว่า

“...ภาตุสสำหรับคั้นเอง พี่ภูน่าจะคั้นชนักนิด หรือว่าพี่ภูจะต้องคั้นน้ำส้มที่เมียคั้นให้ละ”

หัวคิ้วของภูวิทย์ขมวดเข้าหากันทันที

“ยัยภา แก่ออกไปได้แล้ว”

“พี่ภู”

“บอกว่าออกไปได้แล้วไง” เขากราดเกรี้ยว ไม่เหมือนภูวิทย์คนเก่าจนภนิสสุภาตกใจ

“ฉันอยากรู้คนเดียว และไม่อยากจะกินอะไรทั้งนั้น เรียกภุมรีมาหาฉัน เรียกเมียของฉันมาหาฉันเดี๋ยวนี้”

“พี่ภู”